

Pk-yritysten vero-osaaminen veroasiantuntijoiden näkökulmasta

**Jyväskylän yliopisto
Kauppakorkeakoulu**

Pro gradu -tutkielma

2023

**Tekijä: Aleksi Mällinen
Oppiaine: Laskentatoimi
Ohjaaja: Kati Pajunen**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

TIIVISTELMÄ

<i>Tekijä</i> Aleksi Mällinen	
<i>Työn nimi</i> Pk-yritysten vero-osaaminen veroasiantuntijoiden näkökulmasta	
<i>Oppiaine</i> Laskentatoimi	<i>Työn laji</i> Pro gradu -tutkielma
<i>Aika (pvm.)</i> 21.09.2023	<i>Sivumäärä</i> 49
<i>Tiivistelmä – Abstract</i> <p>Verotus koskettaa vahvasti jokaista yritystä sen kokoon katsomatta. Jokainen yritys kohtaa verotukseen liittyviä asioita halusipa tai ei. Jotta veroasioita voi käsitellä, täytyy ymmärtää, mitä ne tarkoittavat. Tässä tutkielmassa perehdytään pk-yritysten vero-osaamiseen sekä verotuksen monimutkaisuuteen. Tutkimuksen avulla pyritään selvittämään, minkälaista on pk-yritysten johtohenkilöiden vero-osaamisen taso sekä kuinka selkeää verotus on pk-yritykselle.</p> <p>Aiempien tutkimusten perusteella yrittäjät ja yrityksen johtohenkilöt omaavat varsin kehnot verotaidot. Tutkijoiden mukaan yrittäjillä voi olla suuriakin puutteita ymmärtää veroasioita. Verotus on aiemmissa tutkimuksissa nähty melko monimutkaisena.</p> <p>Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta veroasiantuntijaa heidän näkemyksistään yritysten johtohenkilöiden vero-osaamisen tasosta. Heiltä kysyttiin myös näkemystä verotuksen selkeydestä pk-yrityksen näkökulmasta. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Aineiston analysointi toteutettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä käyttäen.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena selvisi, että yrittäjillä on hyvin vaihteleva vero-osaamisen taso. Jotkut yrittäjät ovat hyvin valveutuneita verotuksen suhteen ja heitä ohjaa vahva oikein toimimisen halu. Yrittäjiltä löytyy herkkyyttä lainsäädäntöä kohtaan, mikä ohjaa toimimaan sääntöjen ja ohjeistusten mukaisesti. Osalla yrittäjistä oli kuitenkin havaittavissa selkeitä puutteita jopa verotuksen perusasioissa. Tuloksena ilmeni myös, että verotus näyttäytyy hyvin monimutkaisena tavalliselle yrittäjälle. Huomionarvoista tutkimuksessa oli, että verohallinnon ohjeistukset ovat kehittyneet valtavasti viime vuosikymmenien aikana. Yhteenvetona voidaan sanoa, että verotus on melko monimutkaista tavalliselle yrittäjälle, ja yritysten johtohenkilöiden vero-osaamisen taso on osittain kelvollisella ja osittain kehnolla tasolla.</p>	
<i>Asiasanat</i> Verotus, verokonsultti, vero-osaaminen, verosuunnittelu, pk-yritys	
<i>Säilytyspaikka</i>	Jyväskylän yliopiston kirjasto

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLLYS.....	3
1 JOHDANTO.....	5
1.1 Johdatus aiheeseen	5
1.2 Tutkielman tavoite.....	6
1.3 Tutkielman eteneminen	7
2 YRITYKSEN VEROTUS	8
2.1 Mitä on verotus?	8
2.2 Verotieto ja verolukutaito.....	9
2.2.1 Aiempaa tutkimusta verotiedosta ja verolukutaidosta	11
2.3 Verotuksen monimutkaisuus.....	15
2.4 Verosuunnittelu	17
3 VEROTUS SUOMESSA	20
3.1 Yleistä	20
3.2 Osakeyhtiön verotus	22
3.2.1 Arvonlisäverotus.....	22
3.2.2 Varojenjakko osakeyhtiössä.....	23
3.2.3 Peitelty osinko	24
4 AINEISTO JA MENETELMÄ.....	26
4.1 Aineisto	26
4.2 Menetelmä	27
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	30
5.1 PK-yritysten vero-osaaminen	30
5.2 Verotuksen monimutkaisuus.....	34
5.3 Suhtautuminen verotukseen.....	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET, RAJOITUKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET	40
6.1 Johtopäätökset.....	40
6.1.1 Verotieto	40
6.1.2 Verotuksen monimutkaisuus	42
6.2 Rajoitukset	43
6.3 Jatkotutkimusaiheet.....	43
LÄHTEET	45
LIITE 1:	50

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus aiheeseen

Verotus on Suomessa hyvin laajalle ulottuvaa ja se koskee käytännössä kaikkea liiketoimintaa. Yhteiskunnan hoitaminen perustuu hyvin vahvasti verojen keräämiselle ja niiden käytölle. Yrityksiä verotetaan niiden saavuttamasta tuloksesta. Tämänhetkinen yhteisöveroaste Suomessa on 20 %. Tuloveron lisäksi yrityksillä on muitakin velvollisuuksia verotukseen liittyen. Yritysten on huolehdittava esimerkiksi arvonlisäveron kuukausittaisesta tilittämisestä sekä työntekijöiden palkkojen ennakonpidätyksistä. Yritysten kasvaessa velvollisuudet veroasioissa lisääntyvät, jonka myötä verotus monimutkaistuu. Liiketoiminnan laajentuessa verotukseen liittyvät summat kasvavat suuremmiksi. Asioiden monimutkaistuessa ja laajentuessa myös verorikkomusten riski luonnollisesti kasvaa (Musimenta, 2020).

Verosuunnittelu on yrityksen tilikauden tuloksen ja verotettavan tulon suunnittelua. Se on laillista toimintaa, jonka avulla yritys voi tehdä pitkällekin ulottuvia taloudellisia suunnitelmia. Joskus verosuunnittelu ymmärretään lainvastaisena toimintana, jonka avulla kierretään veroja. Laitonta veroihin liittyvää toimintaa on kuitenkin veronkierto ja veropetokset, ei tavallinen verosuunnittelu. (Knuutinen, 2012, 4-8.) Mikäli aikoo toteuttaa verosuunnittelua, olisi hyvä olla tietämystä verotuksesta ja ajankohtaisista verolainsäädännöksistä. Jos verotietämys on puutteellista, voi yritys sortua tahallisiin tai tahattomiin verorikkomuksiin. Verotiedon puute voi johtaa veronkiertämiseen tai verovilppiin. (Richardson, 2006.)

Verokonsultit ja -asiantuntijat ovat yrittäjien kanssa paljon tekemisissä ja tekevät yhteistyötä esimerkiksi toimeksiantojen kautta. Tästä syystä verokonsulteilta löytynee laaja näkemys siitä, mikä on yrittäjien vero-osaamisen taso. Verokonsulteille on saattanut piirtyä selkeä kuva yrittäjien verotaidoista. Verokonsulttien vastauksista saadaan selville, toistuuko yrittäjien vero-osaamisessa tai sen puutteessa samoja ilmiöitä. Mikäli yhtäläisyyksiä löytyy, voitaneen päätellä, että verosäännökset ovat hankalia tai vaikeasti

ymmärrettäviä tavalliselle liiketoiminnan harjoittajalle. Voi myös olla, että verosäännöksistä ei ole tiedotettu tarpeeksi tai niitä ei ole valaistu tarvittavan selkeästi.

1.2 Tutkielman tavoite

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia puutteita veroasiantuntijat ovat havainneet yrittäjien vero-osaamisessa. Tutkimuksen päämääränä on saada selville, löytyykö yritysten johtohenkilöiltä samankaltaisia vero-osaamisen puutteita. Tutkimus keskittyy pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritys) verotietämyksen tason tarkasteluun. Tavoitteena on myös tarkastella verotuksen monimutkaisuutta pienelle yritykselle.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan verokonsulttien näkemyksiä yrittäjien ja pk-yritysten johtohenkilöiden vero-osaamisen tasosta. Tutkielmassa haastatellaan kuutta veroasiantuntijaa. Haastattelut ovat tässä tutkielmassa aineistona. Haastattelut on toteutettu yksilöhaastatteluina ja ne ovat luonteeltaan teemahaastatteluja. Aineiston analysointimenetelmänä on teoriaohjaava sisällönanalyysi, jossa pureudutaan haastateltavien vastauksiin. Tutkimuksen avulla pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaista on pk-yritysten verotietämys veroasiantuntijoiden näkökulmasta?
2. Kuinka selkeää verotus on pk-yritykselle?

Tutkielmaa lukiessa ja tulkittaessa on hyvä muistaa, että kuudella haastattelulla ei voida saada koko Suomen tilannetta selville, mutta haastattelujen avulla voidaan saada ymmärrystä kyseisestä ilmiöstä.

Vero-osaamista on tutkittu aiemminkin ympäri maailmaa, mutta Suomessa tutkimuksia ei ole juurikaan tehty. Monien tutkimusten aineisto on kerätty haastattelemalla tai testaamalla yrityksiä ja yrittäjiä heidän vero-osaamisestaan (esim. Mckerchar, 1995). Yrittäjien itsensä haastattelu ei välttämättä kerro todellista verotietämyksen tasoa. Tämän tutkimuksen tavoitteena onkin saada objektiivinen kuva vero-osaamisen tasosta, ja siksi haastatellaankin veroasiantuntijoita, jotka ovat olleet tekemisissä yritysten kanssa. Heiltä saanee objektiivista näkökantaa yritysten verotietämyksestä.

Tässä tutkielmassa veroasiantuntijalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on vuosien kokemus verotukseen liittyvistä tehtävistä. Verotehtävissä kerrytetyn kokemuksen kautta veroasiantuntijoille on muodostunut kuva siitä, mikä on perustietoa verotuksesta ja mikä vaativampaa verotuksen osa-aluetta.

Kaisipilain ja Hanefahin (2000) mukaan termillä veroasiantuntija tai veroammattilainen tarkoitetaan niitä henkilöitä, jotka avustavat veronmaksajia toimittamaan verotuksensa oikeassa muodossa ja neuvovat asiakkaitaan verotukseen liittyvissä asioissa. Kirchler, Niemiowski ja Wearing (2006) lisäävät,

että verottajat ja verovirkailijat ovat verolainsäädännön asiantuntijoita samaan tapaan kuin yksityisen puolen veroasiantuntijat.

1.3 Tutkielman eteneminen

Tämä tutkielma etenee siten, että toisessa ja kolmannessa luvussa on esitetty teoriaa ja keskeisimpiä käsitteitä aiheeseen liittyen sekä aiempia tutkimuksia aiheesta. Neljännessä luvussa esitellään aineisto sekä menetelmät. Viidennessä luvussa on tutkimuksen tulokset ja kuudennessa luvussa esitellään tutkimuksen johtopäätökset, rajoitukset sekä ehdotukset tulevia tutkimuksia varten.

2 YRITYKSEN VEROTUS

2.1 Mitä on verotus?

Verotus on hyvin vanha käsite ja sitä on esiintynyt jo tuhansia vuosia sitten. Esimerkiksi jo Raamatussa mainitaan verotuksen olemassaolosta. Tutussa jouluevankeliumissa viitataan, kuinka keisari Augustus antoi käskyn aloittaa verollepano, mikä tarkoitti, että kaikkien tuli siirtyä omaan kaupunkiinsa kirjoittautumaan veroluetteloon. (Raamattu, 1992, Luuk. 2: 1-3.) Verojen kerääminen on aina vaatinut paljon resursseja ja sen toteuttaminen on vaatinut paljon ponnisteluja sekä veronsaajilta että veronmaksajilta. Papereita on täytynyt toimittaa eri paikkoihin, ja kirjeitä on liikkunut runsaasti veronsaajien ja verovelvollisten välillä. Digitalisaation myötä esimerkiksi veroilmoituksia voi nykyään täyttää helposti vain muutamilla klikkauksilla. Tässä kappaleessa määritetään, mitä verot ja verotus tarkoittavat.

Verot voidaan määritellä rahasuorituksiksi, joita valtio tai joku muu julkishallinto kerää yhteisten asioiden hoitamista varten. Verovaroilla tarjotaan erilaisia yhteiskunnan palveluja, joita veronmaksajat saavat käyttää. Verotuksen tärkeimpänä tavoitteena on rahoittaa julkisen sektorin toimintaa. Rahoittamisen lisäksi verotuksen tavoitteena on tasata kansalaisten keskinäisiä tuloeroja sekä taata taloudellista kasvua. (Niskakangas, 2020, 13.) Nightingale (2002, 4. painos, 1) määrittelee veron olevan osa hintaa, joka maksetaan järjestäytyneessä yhteiskunnassa elämisestä. Mellon (1924, 7) tunnistaa kolme tekijää, jotka verotuksen olisi hyvä huomioida. Sen on tuotettava riittävästi tuloja, sen olisi hyvä keventää verotaakkaa niiltä tahoilta ja henkilöiltä, jotka sitä pystyvät vähiten kantamaan ja verotuksen tulisi poistaa ne vaikutukset, jotka hidastavat liiketoiminnan ja teollisuuden kehitystä.

Verojen keräämiseksi valtiolla olisi hyvä olla toimiva verojärjestelmä. Hyvä verojärjestelmä on ominaisuuksiltaan tehokas, yksinkertainen, hallinnollisesti toimiva, ennustettava sekä oikeudenmukainen. Hyvän verojärjestelmän tulee myös tukea talouskasvua ja työllisyyttä sekä ennen kaikkea tuottaa riittävästi verotuloja. (Myrsky, 2013, 77-79.) Verojärjestelmä on myös sosioekonominen

malli, joka edustaa yhteiskunnan sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia tarpeita. Muutokset näissä tarpeissa näkyvät usein myös verojärjestelmän muutoksina. (Nightingale, 2002, 4. painos, 1.) Mellonin (2016, 7) mukaan verojärjestelmää ei pitäisi suunnitella vain lyhyeksi ajaksi kerrallaan, vaan se tulisi suunnitella pitkällä tähtäimellä ja kokonaisvaltaisesti.

Stokes ja Wright (2013) toteavat, että toimiva verojärjestelmä on oikeudenmukainen, yksinkertainen ja tehokas. Verojärjestelmän oikeudenmukaisuus tarkoittaa, että se kohtelee samanlaisessa taloudellisessa tilanteessa olevia ihmisiä samalla tavalla. Tehokkuus verojärjestelmässä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että verotuksen noudattamisesta aiheutuneet kulut ovat minimaalisia sekä veronmaksajille että veroviranomaisille. Yksinkertainen verojärjestelmä takaa sen, että tahattomien verorikkomusten määrä minimoituu. Tutkijat kuitenkin toteavat, että vaikka verojärjestelmän tulee olla yksinkertainen ja ymmärrettävä, ei se saisi tapahtua oikeudenmukaisuuden kustannuksella. (Stokes & Wright, 2013.)

Verotus pyrkii noudattamaan neutraalisuusperiaatetta. Verotus on neutraalia, kun se ei vaikuta verovelvollisen päätöksentekoon. Tavoitteena on, että verovelvollisten voimavarat eivät kohdentuisi ”vääriin asioihin”. Voimavarojen kohdistuminen muuhun kuin liiketoimintaan voi johtaa esimerkiksi huonoihin investointipäätöksiin ja sitä kautta vaikuttaa koko talouteen ja sen kehitykseen. Täysin neutraalin verotuksen saavuttaminen on liki mahdotonta, joten käytännössä verotusta pyritään säätämään sellaiseksi, että se vaikuttaisi ja ohjailisi mahdollisimman vähän verovelvollisten päätöksiä. (Malmgren & Myrsky, 2020, 3–4.)

2.2 Verotieto ja verolukutaito

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen pk-yritysten verotiedon taso on. Tämän vuoksi on hyvä selventää, mitä verotieto tarkoittaa. Erilaisia asioita käsitellessään ja hallinnoidessaan olisi hyvä ymmärtää, mistä on kyse. Näin on myös verotuksessa. Veroasioiden käsittely vaatii niiden ymmärtämistä ja omaksumista. Tarvitaan siis verotietoa. Hasseldine, Holland ja van der Rijt (2009) määrittelevät verotiedon olevan verovelvollisen tietoisuuden tai herkkyyden tasoa verolainsäädäntöä kohtaan. Nandal ja Khera (2022) toteavat verotietämyksen olevan prosessi, jonka kautta verovelvollinen tulee tietoiseksi verosäännöksistä ja oppii täyttämään niiden vaatimukset. Myös Wong ja Agnes (2015) määrittelevät verotiedon olevan ymmärrystä omista kyvyistään noudattaa verolakeja. He lisäävät, että siihen liittyy myös tekninen ja yleinen verotieto verojärjestelmästä ja verosäännösten noudattamisesta.

Bornman ja Ratumbu (2019) tunnistivat kolme elementtiä verotietoisuudesta määritellessään verotiedolle viitekehystä, jonka avulla voitaisiin analysoida verotiedon vaikutuksia veron noudattamiseen. Elementit ovat yleinen, menettelyllinen ja oikeudellinen verotieto. Yleiseksi verotiedoksi tutkijat määrittivät tarpeen ymmärryksen lisäämiseen verotuksesta.

Menettelyllisellä verotiedolla tarkoitetaan verotusmenettelyjen ymmärrystä. Oikeudellinen verotieto liittyy tarpeeseen ymmärtää määräyksiä ja säännöksiä. Verotiedon määritelmässä näyttää toistuvan verosäännöksiä ja niiden noudattamisten ymmärrys.

Groenland ja van Veldhoven (1982) toteavat, että yleinen verotieto on esimerkiksi sitä, että osaa täyttää verolomakkeen ilman veroasiantuntijoiden apua. He nostavat verotiedon tasoksi myös näkökulman laittomien verotuksellisten toimintatapojen tietämyksestä. Samaan yhteyteen tutkijat toteavat, että huono verotietoisuus voi johtaa tahattomiin verorikkomuksiin. Tavallinen veronmaksaja voi käyttää kahta tapaa veronkiertämiseen: tulojen ilmoittamatta jättäminen ja perusteettomien vähennysten hakeminen. Nämä kaksi tapaa edellyttävät peruskäsitystä verotuksesta. (Groenland & van Veldhoven, 1982.)

Latiff, Omar ja Harjito (2005) käsittelevät verolukutaitoa. Heidän mukaansa verolukutaito on veroasioiden riittävää luku- ja kirjoitustaitoa sekä ymmärtämistä. Tutkijat lisäävät, että henkilöt, jotka eivät ymmärrä esimerkiksi veroilmoitusten täyttämistä, voidaan määritellä verolukutaidottomiksi henkilöiksi. Kamaluddin ja Madi (2005) viittaavat Bardain (1992) sekä Razmanin ja Ariffinin (2000) tutkimuksiin, jotka määrittelevät verolukutaidon kyvyksi täyttää verolomake ja laskea verovelvoitteet itsenäisesti. Blechován ja Sobotovičován (2013) mukaan verolukutaito on perustietoisuutta verojärjestelmästä ja verotuksen roolista yhteiskunnassa. He lisäävät, että jokaisella kansalaisella tulisi olla perustiedot verojärjestelmästä ja veroista asuinvaltiossaan.

Bhushan ja Medury (2013) toteavat, että omien verojen hallitseminen on tärkeä osa taloudellista suunnittelua. He lisäävät, että verolukutaidolla on tärkeä rooli osana verosuunnittelua sekä talouden suunnittelua. Heidän mukaansa verolukutaito vero- ja taloussuunnittelun yhteydessä tarkoittaa henkilön tietoa veroasioista, jotta voi hallita henkilökohtaisia veroasioitaan tehokkaasti. Godbout, Genest-Grégoire ja Guay (2017) määrittelevät, että verolukutaito on tietoa, taitoa ja varmuutta tehdä vastuullisia veropäätöksiä. Tämän lisäksi Godbout ym. (2017) tunnistivat kolme pääasiallista kohtaa verotietämyksessä, kun sitä tarkastellaan objektiivisesti. Nämä kolme kohtaa ovat kulutusveron tason ja kattavuuden tunnistaminen, henkilökohtaisen tuloveron progressiivisuuden ymmärtäminen ja henkilön tuloveron yleisen toiminnan ymmärtäminen. Viimeisen kohdan tutkijat ovat jakaneet vielä kolmeen osaluueeseen, jotka ovat eri tulolähteet, vähennysten ja verohyvitysten toimintamekanismit ja verovaikutusten erot eri yksilöille. Kyseiset tutkijat toteavat, että nämä kohdat kattavat matemaattiset perustaidot sekä yleistiedot verotuksesta. Godbout ym. (2017) esittelevät objektiivisen verolukutaidon lisäksi, että verolukutaitoon liittyy myös subjektiivinen verotieto, joka jakautuu myös kolmeen kohtaan. Nämä kolme kohtaa ovat itsenäisesti opittu verotieto, veroraportointikäyttäytyminen ja mediasta saatu tieto verotuksesta. Heidän mukaansa verolukutaito käsittää sekä objektiivisen ja subjektiivisen veroosaamisen. Pham, Genest-Grégoire, Godbout ja Guay (2020) lisäävät, että

verolukutaitoa ei ole pelkkä tietämys veroista, vaan verolukutaitoinen henkilö pystyy tietämyksensä lisäksi soveltaa tietoa todellisiin tilanteisiin ja hänellä tulee olla myös varmuutta tehdä vastuullisia veroratkaisuja.

2.2.1 Aiempaa tutkimusta verotiedosta ja verolukutaidosta

Tässä alaluvussa käydään läpi aiempia tutkimuksia verotietoon ja verolukutaitoon liittyen. Aiempien tutkimusten tarkastelun tavoitteena on havainnollistaa, millaisia tuloksia on löydyntä aiemmin. Löytyneitä tuloksia voidaan peilata tämän tutkimuksen löydöksiin. Tässä alaluvussa tarkastelun kohteena on myös tutkimuksia, jotka sivuavat aihetta, mutta eivät suoranaisesti ole vastaavia tämän Pro gradu -tutkimuksen kanssa.

Verotieto on esiintynyt tutkimuksissa aiemminkin. Tutkimuksia verotietoon liittyen on tehty useissa eri valtioissa. Tulokset ovat vaihdelleet jonkin verran, mutta yleinen löydös on ollut, että yrittäjien, yritysten johtohenkilöiden ja veroasioista vastaavien henkilöiden verotieto on usein puutteellista. Useat tutkijat ehdottavat, että yritysten verotietoa tulisi lisätä (esim. Nandal & Khera, 2022; Remali & Jalil, 2018; Hartikayanti & Siregar, 2019). Vaihtelevuutta tuloksiin tuo kuitenkin se, miten tutkimukset ovat toteutettu ja keitä on haastateltu. Esimerkiksi Mckercharin (1995) tutkimuksen mukaan yritykset luulivat ymmärtävänsä verotuksen paremmin, mitä todellisuus osoitti. Hänen tutkimuksessaan haastateltiin pieniä yrityksiä heidän veroosaamisestaan. Yrittäjät itse vakuuttivat tietävänsä verotuksen hyvin. Haastateltavat osallistuivat haastatteluiden lisäksi testiin, joka paljasti heidän verotietonsa olevan puutteellisia jopa verotuksen perusasioissa. Tutkija toteaa, että tietämättömyys omista verotietojen puutteistaan voi johtaa tahattomiin verorikkomuksiin. (Mckerchar, 1995.) Mckercharin (1995) tutkimus osoittaa sen, että omaa tietämystään on vaikea arvioida objektiivisesti. Varsinkin oman osaamisen puutteellisuutta on hankala havaita. Tämän Pro Gradu -tutkielman tarkoituksena onkin haastatella veroasiantuntijoita, jotka ovat olleet tekemisissä pk-yritysten kanssa esimerkiksi toimeksiantojen tai muun yhteistyön kautta. Veroasiantuntijoilla löytyy siis puolueeton näkemys yritysten verotietämyksestä.

Verotiedon välittämistä ja pk-yritysten verotietämystä ovat tutkineet Hasseldine, Holland ja van der Rijt (2009). He selvittivät, millä tavalla tieto verotuksesta välittyy yritysten, verokonsulttien ja verohallinnon välillä. Tutkimuksessa määriteltiin verohallinnon olevan tiedon myyjä tai tarjoaja. Yritykset olivat tutkimuksessa tiedon ostajia tai vastaanottajia ja verokonsultit toimivat tutkimuksessa tiedon välittäjinä. Tutkijat halusivat selvittää, miten yritykset etsivät tietoja veroasioista, miten eri osapuolet saavat verotietoa ja mikä on ulkoisten veroneuvojen rooli tiedon välittämisessä. Tutkimuksen löydöksenä oli, että veroasiantuntijoiden palkkaamiselle tai hyödyntämiselle nähtiin useita syitä, mutta tärkeimpänä niistä oli verojen minimointi. Toinen yleinen tekijä, jonka vuoksi yritykset haluavat turvautua verokonsulttien apuun, on veroriskien minimointi. Yritykset näkevät veroasiantuntijan avun ikään kuin vakuutusturvana veroasioilleen. Tutkimuksen mukaan verotiedolle on kysyntää, joka johtuu tutkijoiden mukaan osittain verosäännösten monimutkaisuudesta.

Yritykset arvostavat tiedon välittäjiä heidän asiantuntemuksensa vuoksi. Kaksi kolmasosaa yrityksistä koki, että verotiedolle on paljon tarvetta. Verotiedon tarve ei kuitenkaan ollut sidoksissa yrityksen kokoon ja sen mukanaan tuomiin lisävaatimuksiin. Tutkimuksessa ilmeni myös, että jopa sellaisilla yrityksen henkilöillä, jotka vastasivat yrityksen veroasioista, oli puutteelliset verotiedot. Veroasiantuntijoiden näkemys yritysten johtohenkilöiden vero-osaamisen tasosta oli alhainen. Yksi merkki yritysten päättäjien alhaisesta verotiedosta oli, että he eivät aina toimittaneet tarvittavia tietoja veroneuvojille oikea-aikaisesti tai oikeassa muodossa. Tutkimuksen mukaan yritykset käyttävät sekä verohallinnosta saatavaa tietoa että veroneuvojien tietoja. Ulkoisia veroasiantuntijoitakin katsotaan siis tarvittavan, vaikka verohallinnostakin on saatavissa tietoa. Verotietämyksen puutteellisuudesta johtuen tutkimus ehdottaa, että yrittäjien verotietoa tulisi lisätä. Tutkijoiden mukaan verohallinnon olisi hyvä olla mukana lisäämässä verotietoisuutta yritysten keskuudessa. Yritykset kokivat, että heillä oli huonot mahdollisuudet jakaa tietoja verohallinnon kanssa, joka viittaa siihen, että verohallinnolla ei ole niin hyviä mahdollisuuksia oppia yrityksiltä ja saada heiltä tietoa. (Hasseldine, Holland, van der Rijt, 2009.)

Nandal ja Khera (2022) tutkivat, miten erääseen verouudistukseen suhtauduttiin pienten yritysten keskuudessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää verotietoisuutta uudistuksesta sekä verotiedon vaikutusta verojen noudattamiseen. Tutkimuksen mukaan pienillä yrityksillä oli ainoastaan perustiedot verouudistuksesta, mutta tekniset tiedot muista verouudistuksen asioista olivat puutteellisia. Yrityksillä on taipumuksia noudattaa verosäännöksiä ainoastaan pakon vuoksi ja vähentääkseen rangaistuksia ja sanktioita. Yrityksiltä puuttuu veromoraalia verouudistuksen säännösten noudattamiseen. Näiden lisäksi muut asiat, kuten kirjanpito, rekisteröinti ja ilmoitusten täyttäminen eivät ole tarpeeksi hyvällä tasolla. Tulosten perusteella vähäisellä verouudistuksen ymmärryksellä on negatiivinen yhteys sen noudattamisen kanssa. Tutkimuksen mukaan yritykset eivät aina ymmärrä edes perustietovaatimuksia uudistuksesta, jonka myötä heillä ei ole tietoisuutta myöskään noudattamatta jättämisen seuraamuksista. Alhainen tietoisuus voi johtaa täten tahallisiin tai tahattomiin verorikkomuksiin. Tutkimuksen tulosten perusteella suurin osa pienistä yrityksistä luottaa ulkoiseen veroapuun kuten verokonsultteihin. Verokonsultteihin luotetaan enemmän kuin esimerkiksi valtion koulutuskampanjoihin, verkkosivustoihin tai muihin lähteisiin. Tutkijoiden mukaan se kertoo pienten yritysten tietämättömyydestä ja kyvyttömyydestä ymmärtää verouudistuksen säännöksiä. Suurin osa yrityksistä myös ulkoistaa veroasioiden hoidon, mikä kertoo tutkijoiden mukaan verouudistuksen tietämyksen puutteesta. Tutkijat toteavat myös, että riippuvuus verokonsulteista kertoo korkeista verojen noudattamiskustannuksista. Koska tietoisuus verouudistuksesta on vähäistä pienten yritysten keskuudessa, tutkijat ehdottavat, että verotietoisuutta olisi hyvä lisätä. Heidän mukaansa valtion tulisi parantaa erityisesti pienyritysten tietoisuutta verotuksesta esimerkiksi järjestämällä maksuttomia koulutuksia ja seminaareja yrittäjille. Tutkijat

ehdottavat myös, että uudistusta pitäisi opettaa peruskoulusta yliopistotasolle. Tavallisia ihmisiä pitäisi opastaa uudistuksen säännöksistä ja eduista, mikä auttaisi veronmaksajia ja pieniä yrityksiä parempaan verosäännösten noudattamiseen. (Nandal & Khera, 2022.)

Remalin ja Jalilin (2018) tutkimus tukee Nandalin ja Kheran (2022) tutkimusta verotiedon lisäämisestä pienten yritysten keskuudessa. Remali ja Jalil (2018) tutkivat verotietämyksen, verorangaistusten ja veroasteiden vaikutuksia verojen noudattamiseen. He toteuttivat kyselyn 105 pk-yritykselle. Heidän löydöksensä oli, että kaikilla tekijöillä (verotietämys, verorangaistukset ja veroasteet) oli vaikutusta verotuksen oikeanlaisen noudattamisen kanssa. Kuitenkin kaikista merkittävin tekijä oli verotietämys. Jopa yritykset itse totesivat, että verotietämyksellä on suuri vaikutus verojen noudattamiseen. Tutkijat lisäävät myös, että verotietämyksen puute ohjaa yrityksiä ostamaan veroasiantuntijapalveluja. Tutkijat esittävät, että verokonsulttien käyttäminen verojensa hallinnoimiseen lisää yritysten taloudellista taakkaa. Kuten Nandalin ja Kheran (2022) sekä Hasseldinen ym. (2009) tutkimukset, myös Remali ja Jalil (2018) ehdottavat, että vero-osaamista tulisi lisätä ennen kaikkea pienten yritysten keskuudessa.

Wong ja Lo (2015) tutkivat verokoulutusten vaikutusta vero-osaamiseen ja verotuksen noudattamiseen. He suorittivat kyselyn 205 opiskelijalle, jotka kävivät yleisiä ja teknisiä verokursseja. Tavoitteena oli löytää vastauksia sille, millainen merkitys verokursseilla on verojen noudattamiseen. Tutkijoiden mukaan verokursseilla oli merkittävä vaikutus opiskelijoiden verokäyttäytymiseen. Tutkijat toteavat, että yleinen vero-opetus on erittäin hyödyllistä, jos halutaan parantaa verojen noudattamista. (Wong & Lo, 2015.) Eriksen ja Fallan (1996) olivat tehneet samantyyllisen tutkimuksen kuin Wong ja Lo (2015). He tutkivat verotiedon lisääntymisen vaikutuksia asenteisiin veroasioissa. Tutkimuksen kohteena oli kaksi opiskelijaryhmää, jotka suorittivat testit ennen ja jälkeen verokoulutuksen. Tutkijat havaitsivat, että parempi verotietämys parantaa ainakin osittain veroasenteita. Tutkijoiden mukaan kehittynyt vero-osaaminen antaa paremman käsityksen verotuksen oikeudenmukaisuudesta, etiikasta ja veronkierrosta, joilla on vaikutusta veroasenteisiin. Kuten Wongin ja Lon (2015) tutkimuksessa, myös Eriksenin ja Fallanin (1996) tulokset osoittavat verotiedolla olevan hyödyllisiä vaikutuksia.

Hartikayanti ja Siregar (2019) tutkivat pk-yritysten verotietoisuutta ja motivaatiota verosäännösten noudattamiseen. Tutkimukseen vastasi 100 pk-yritystä, joista suurin osa oli haluttomia maksamaan veroja säännöllisesti. Suurin syy alhaiselle motivaatiolle oli korkeat veroasteet sekä hallituksen toimet, mitkä eivät ole vastanneiden mielestä tarpeeksi vakaita. Tutkimustulosten perusteella yritykset kuitenkin ymmärsivät, että verojen maksaminen on heidän velvollisuutensa. Myös Hartikayanti ja Siregar (2019) ehdottavat, että verokoulutuksia olisi hyvä lisätä.

Latiff, Omar ja Harjito (2005) tutkivat eri ryhmien verolukutaidon tasoa kyselyiden avulla. Tutkimuksen kohteena oli tutkittavien kyky täyttää veroilmoituslomake itsenäisesti, heidän kiinnostuksensa verotuksen oppimiseen

ja virheet veroilmoituksissa. Tutkittavat oli jaettu kuuteen tyhmään, jotka olivat: ammattilaiset, korkean tason virkamiehet, matalan tason virkamiehet, liikemiehet, opettajat ja maanviljelijät. Tutkimus osoitti, että tutkittaessa verotuksen perusosaamista kyvyllä täyttää veroilmoitus, korkein verolukutaito oli ammattilaisilla, joiden verolukutaito oli yli 92,1 %. Matalin verolukutaito oli maanviljelijöillä, joista vain 27,6 % oli verolukutaitoisia. Tämän Pro Gradu - tutkielman kannalta mielenkiintoisin luku oli liikemiesten verolukutaitoisuus. Heistä 41,6 % oli verolukutaitoisia, kun kaikkien vastaajien verolukutaidon keskiarvo oli 66,4 %. Liikemiehet tekivät myös eniten virheitä veroilmoitusten täyttämässä suhteessa muihin ryhmiin. Latiffin ym. (2005) tutkimus osoittaa siis, että liikemiehistä suuri osa oli verolukutaidottomia. Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että veronmaksajat ovat pääasiassa kiinnostuneita oppimaan verotuksesta enemmän. Tutkijoiden ehdotus onkin, että verolukutaidon lisääminen olisi suotavaa. He vetoavatkin päättäjiin, että olisi tärkeää suunnitella sellaista politiikkaa, joka lieventää verolukutaidottomuutta.

Bhushan ja Medury (2013) tutkivat palkansaajien verolukutaidon tasoa Intiassa. He tutkivat myös, vaikuttaako erilaiset tekijät, kuten ikä, sukupuoli, koulutus, tulotaso, työn luonne, työpaikka tai maantieteellinen sijainti verolukutaitoon. Tutkimuksen analyysin perusteella 57,08 % vastaajista oli verolukutaitoisia. Tutkijoiden mielestä tulos on hyvin alhainen. Tutkimus osoitti, että kaikilla muilla tutkituilla tekijöillä paitsi maantieteellisellä sijainnilla oli merkitystä verolukutaidon tasoon Intiassa. Tutkijat ehdottavatkin, että maan hallituksen tulisi tehdä toimenpiteitä, jotta verolukutaidon tasoa saataisiin kasvatettua.

Chardon, Freudenberg ja Brimble (2016) tarkastelivat australialaisten itsevarmuutta verotukseen liittyvissä asioissa ja vertasivat sitä heidän verolukutaitoonsa. Tutkimuksen mukaan verotuksellisella itsevarmuudella oli vaikutusta yksilön vero-osaamiseen. Toisin sanoen, mitä varmempi henkilö oli verotusasioissa, sitä korkeampi oli hänen verolukutaitonsa taso. Tutkimus osoitti, että naisilla, nuoremmilla ikäryhmillä sekä pienituloisilla oli alhaisempi itsevarmuus veroasioissa. Tutkimuksen mukaan myös he, jotka eivät olleet palkkatöissä tai joilla oli alhainen koulutus, eivät olleet kovin varmoja verotuksellisesta osaamisestaan. Myös Brackin (2014) oli samoilla linjoilla sen suhteen, että työelämässä olevilla oli pääsääntöisesti korkeampi vero-osaamisen taso. Brackin (2014) havaitsi myös, että verolukutaidon tuloksilla oli vahva yhteys muiden talouslukutaidon tuloksiin. Chardonin ym. (2016) löydöksenä oli, että verotukseen liittyvissä asioissa ei juurikaan ollut ”yli-itsevarmuutta”. Monissa muissa taloudenpitoon liittyvissä asioissa ”yli-itsevarmuus” saattaa olla hyvinkin yleistä. Sekä Brackin (2014) että Chardon ym. (2016) toteavat, että olisi yhteiskunnallisesti tärkeää, että kansalaisista tulisi verotuksellisesti itsevarmoja, koska se auttaa heitä myös muussa taloudenpitoon liittyvässä päätöksenteossa.

Moucková ja Vítek (2018) mittasivat kauppakorkeakoulun opiskelijoiden verotietämystä tuloverotuksessa ja arvonlisäverotuksessa. He keskittyivät mittaamaan, riippuuko vero-osaaminen koulutuksesta ja aiemmasta käytännön kokemuksesta veroilmoitusten täyttämässä. Tulokset osoittivat, että

koulutuksella oli suuri merkitys vero-osaamisessa. Myös opiskelijat, jotka eivät olleet suorittaneet syventäviä verotuksen opintoja, saivat testeistä pääosin hyviä tuloksia. Opiskelijat, jotka olivat suorittaneet syventäviäkin opintoja, pärjäsivät erinomaisesti. Tutkimuksen perusteella aiemmalla kokemuksella veroilmoitusten täyttämässä ei ollut merkittävää vaikutusta tuloverotuksen osalta. Tulokset kuitenkin osoittivat, että arvonlisäverotuksen ymmärtämisen osalta aiemmasta kokemuksesta oli hyötyä. Myös Blechová ja Sobotovicová (2013) mittasivat korkeakouluopiskelijoiden verotietämystä. Heidän tuloksensa osoittivat, että yli puolella korkeakouluopiskelijoista oli puutteelliset verotaidot. Tutkimustulosten mukaan päätoimisilla opiskelijoilla oli heikompi vero-osaaminen kuin sivutoimisilla opiskelijoilla. Tutkijoiden mukaan tämä selittynee sillä, että suurin osa sivutoimisista opiskelijoista on työelämässä, jossa ovat voineet kartuttaa vero-osaamista.

2.3 Verotuksen monimutkaisuus

Verotietoon liittyy vahvasti verotuksen monimutkaisuus. Se, onko verosäännökset tehty selkeiksi vai onko niitä vaikea ymmärtää, vaikuttaa vahvasti vero-osaamiseen. Siksi onkin oleellista määrittää, mitä verotuksen monimutkaisuus tarkoittaa, ja miten se vaikuttaa vero-osaamiseen sekä verotuksen noudattamiseen. Tässä alaluvussa käydään läpi verotuksen monimutkaisuutta ja sen vaikutuksia vero-osaamiseen ja verotuksen noudattamiseen.

Monimutkaisuus on suhteellinen käsite ja siksi sitä onkin vaikea määrittää. Jollekin henkilölle tietty asia voi näyttäytyä hyvinkin yksinkertaisena, mutta toiselle henkilölle sama asia saattaa tuntua ylitsepääsemättömän hankalalta käsittää. Myös verotuksen monimutkaisuutta on hyvä tarkastella sen mukaan, kuka asiaa käsittelee. Tran-Nam ja Evans (2014) ovatkin määritelleet, millä tavalla verotus on monimutkaista eri tahoille. Heidän mukaansa esimerkiksi verolakimies voi verotuksen monimutkaisuudella viitata lakitekstin vaikeaselkoisuuteen ja sen ymmärtämiseen tilanteissa, joissa sitä tulisi soveltaa. Verokirjanpitäjälle verotuksen monimutkaisuus saattaa tarkoittaa aikaa, joka hänellä kuluu veroilmoitusten laatimiseen tai veroneuvontaan, joka sisältää mahdollisesti verosuunnittelua. Yrittäjälle verotuksen monimutkaisuus tarkoittaa aikaa ja resursseja, jotka kuluvat verolakien vaatimusten noudattamiseen. Tran-Namin ja Evansin (2014) lisäksi Kirchler (2007, 7) toteaa, että tavalliselle veronmaksajalle verolait näyttäytyvät kaikista monimutkaisimpina. Tran-Nam ja Evans (2014) kuitenkin toteavat, että näyttäisi vallitsevan yksimielinen käsitys siitä, että verotuksen monimutkaisuus on jo itsessään hyvin monimutkainen käsite määritettäväksi.

Musimenta (2020) tutki tietovaatimusten ja verotuksen monimutkaisuuden välistä suhdetta ugandalaisten yritysten keskuudessa. Tutkimuksen mukaan veronmaksajilla on sen verran verotietoa, että he ymmärtävät, kuinka tulee

toimia, jotta verosäännökset tulevat noudatetuksi. Tutkimuksen mukaan veronmaksajat ymmärtävät tarttua ulkoiseen apuun, mikäli jokin verosäännös tuntuu monimutkaiselta. Tämä voidaan myös ajatella verotietoudeksi siinä mielessä, että ymmärretään verotuksen noudattamisen tarkoitus. Tutkimuksessa havaittiin, että verojärjestelmän ja -säännösten muuttuessa monimutkaisemmiksi myös verotuksen noudattamiskustannukset kasvavat. Monimutkaistumisen johdosta yritykset saattavat joutua käyttämään enemmän resursseja ulkoiseen veroapuun tai oman verotiedon kartuttamiseen koulutuksilla. Myös Hagemann, Jones ja Montador (1987) totesivat monimutkaisuuden lisäävän yritysten välittömiä ja välillisiä kustannuksia. Heidän mukaansa monimutkaisen verojärjestelmän vuoksi kaikkien säännösten noudattaminen tuottaa huomattavia kustannuksia. Sen lisäksi erilaisten verotuksellisten vaihtoehtojen punnitseminen ja konsultointiavun käyttö kuluttaa yritysten aikaa ja rahaa. Tutkijat toteavat lisäksi, että resurssien käyttö verotuksen miettimiseen ja noudattamiseen on myös pois arvokkaammista liiketoimintasuunnitelmista, jotka voisivat tuoda enemmän arvoa yrityksille. (Hagemann et al. 1987.)

Musimenta (2020) toteaa, että monimutkainen verotus vaikuttaa verosäännösten noudattamiseen suoraan sekä välillisesti noudattamisesta aiheutuvien kustannusten kautta. Tutkijan oletus on, että koska ulkoisen veroavun palkkaaminen on maksullista, johtaa se helposti tahattomiin verorikkomuksiin, jos yrityksellä ei ole resursseja hankkia verokoulutusta tai veroapua. (Musimenta, 2020.) Musimentan (2020) väitettä tukee Richardsonin (2006) tutkimus veronkierrasta. Hän tutki, mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että yritys ajautui veronkiertoon. Tutkimuksen mukaan veronkiertoon vaikuttavia tekijöitä oli koulutus, tulonlähteet, oikeudenmukaisuus ja veromoraali, mutta suurimpana tekijänä veronkiertämiselle oli verotuksen monimutkaisuus. Myös Cox ja Eger (2006) havaitsivat, että monimutkaisuus lisäsi osaltaan verotuksen noudattamatta jättämistä.

Barney, Tschopp ja Wells (2012) kuvaavat verotuksen monimutkaisuuden esiintyvän kolmella osa-alueella. Heidän mukaansa ne ovat verolakien määrä, lakien teknisyyttä sekä tekstin monimutkaisuus. Sen väitteen tueksi, että verolakien määrä nähdään monimutkaisuuden aiheuttajana, Barney & al. (2012) esittävät National Taxpayer advocaten raportin, jonka mukaan yhden vuoden aikana Yhdysvalloissa veronmaksajat käyttivät 6,1 miljardia tuntia ja 163 miljardia dollaria verojen noudattamiseen. Raportti korostaa lakien määrän vaikuttavan monimutkaisuuteen toteamalla, että vero-ohjeistukset sisältävät 3,8 miljoonaa sanaa ja 11 045 sivua. Lakitekstien monimutkaisuutta Barney & al. (2012) perustelevat sillä, että teksti sisältää pitkiä yhdistelmäauseita, joita on hyvin vaikea ymmärtää. Passiivimuodon käyttö lakiteksteissä myös heikentää niiden luettavuutta. Tutkijoiden mielestä jotkut verolait näyttävät siltä, että tekstit olisi tehty tarkoituksella vaikeaselkoisiksi.

Verotuksen monimutkaisuutta voidaan ajatella mitattavan esimerkiksi sen suhteen, kuinka paljon aikaa käytetään verotuksen noudattamiseen. Worldbankin tilastojen mukaan vuonna 2019 yritys joutui keskimäärin

käyttämään 233 tuntia kaikkien veroasioidensa hoitamiseen. Tilasto on maailmanlaajuinen keskiarvo (The World Bank, ei pvm.). Keskimääräinen aika veroasioiden hoitamiseen on vähentynyt vuosien saatossa. Esimerkiksi vuonna 2005 keskimääräinen aika oli 302 tuntia. Aika, joka on käytetty veroasioiden hoitamiseen, on siis vähentynyt neljässätoista vuodessa noin 22,5 %. Veroasioiden hoitamiseen käytetyn ajan väheneminen voi selittyä eri syillä. Voidaan ajatella, että verotuksesta olisi tullut selkeämpää, mutta suurin syy ajankäytön vähenemiselle on todennäköisesti digitalisaation muutos ja teknologia, jonka myötä mekaaniset ja toistuvat toimenpiteet pystytään hoitamaan tehokkaammin. Tätä väitettä tukee World Bank Groupin ja Pwcin (2018) tekemä raportti verojen maksuista. Raportin mukaan vähentynyt aika johtuu suurelta osin sekä veronmaksajien että veroviranomaisten lisääntyneestä teknologian käyttöönotosta. Raportin mukaan uusien järjestelmien ja ohjelmien käyttöönoton johdosta voi syntyä hetkellisiä lisääntymisiä ajankäytön suhteen, mutta pitkällä aikavälillä verojen suorittamiseen käytetyn ajan ennustetaan pienenevän. (Pwc & World Bank Group, 2018)

Kirchlerin, Niemirowskin ja Wearingin (2006) tutkimuksen mukaan yrittäjien raportoima korkeampi verotieto ja alhaisempi monimutkaisuus verosäännöksissä johti helpommin verotuksen oikea-aikaiseen ja oikeanlaiseen toimittamiseen. Kaghazloo ja Borrego (2022) toteavat, että verotuksen monimutkaisuus on käsitteenä vaikea, koska jokaisella voi olla siitä omat näkemyksensä. He kuitenkin tunnistavat verotuksen monimutkaisuuden kaksi ulottuvuutta. Ensimmäiseksi he toteavat, että verotuksen monimutkaisuus voidaan määritellä objektiivisesti eli esimerkiksi laskemalla ja vertailemalla verosäännösten sivu- tai sanamääriä. Toiseksi ulottuvuudeksi tutkijat toteavat, että verotuksen monimutkaisuus voi olla myös mentaalinen, jolloin käsitys verotuksesta voi muuttua monimutkaisuuden mukaisesti. (Kaghazloo & Borrego, 2022.)

Verotuksen monimutkaisuus on tunnistettu hyvin yleisesti. Monimutkaisuuden poistaminen ja verolakien yksinkertaistaminen on verolainsäätäjienkin toive, mutta se on todettu lopulta ylitsepääsemättömän vaikeaksi toteuttaa. (Steurle, 1995.) Carnes ja Guccia (1996) tutkivat verolainsäädännön monimutkaisuuden ja oikeudenmukaisuuden välistä yhteyttä tekemällä kyselyn yli sadalle veronmaksajalle. Kyselyyn vastanneet arvioivat monimutkaisuuden pienemmäksi kuin mikä oli vastausasteikon keskipiste. Tutkijoiden mukaan tulokset viittaavat lisääntyneeseen verokoulutukseen. Tutkijat huomauttavatkin, että monimutkaisuuden vähentäminen ei ole ainoa keino selkeyttää verotusta, vaan myös koulutuksen lisääminen on varteenotettava vaihtoehto.

2.4 Verosuunnittelu

Myrsky ja Malmgren (2020, 75) toteavat, että yrityksen on mahdollista suunnitella tilikauden tulosta ja verotettavaa tuloa. Kirjanpito ja verotus ovat

vahvasti sidoksissa toisiinsa, minkä vuoksi verosuunnittelu kytkeytyy voimakkaasti myös tilinpäätössuunnitteluun ja kirjanpitoon. Verosuunnittelu ei tavallisesti koske vain yhtä ainoaa tilikautta, vaan sillä on yleensä pidemmälle ulottuvia, tulevaisuuteen kohdistuvia tavoitteita. Verosuunnittelua voidaan luonnehtia operatiiviseksi, taktiseksi tai strategiseksi. Strategisesta verosuunnittelusta puhuttaessa tarkoitetaan usein valintoja, joilla on pidempiaikaisia vaikutuksia yritykselle. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yritysjärjestelyjä ja yritysrakennetta koskevat valinnat. Taktisiksi valinnoiksi lukeutuu esimerkiksi tilikauden valinta ja muuttaminen sekä investointien ajoittaminen. Muutosten seuraaminen ja niiden hyväksi käyttäminen kuuluvat operatiiviseen verosuunnitteluun. Operatiivisessa verosuunnittelussa ennakoitiin tuleviin muutoksiin on keskeistä. (Myrsky & Malmgren, 2020, 75–76.)

Termi ”verosuunnittelu” ymmärretään usein laittomana toimintana, jonka avulla vältellään verojen maksua. Verosuunnittelu (tax planning, tax mitigation) on kuitenkin hyväksyttyä, lain puitteissa tehtyä suunnittelua, jolla pyritään pääsemään mahdollisimman edullisiin veroratkaisuihin verovelvollisen näkökulmasta. ”Veron kiertäminen/veron välttely” (tax avoidance) on yleisesti melko hankala käsite määrittää. Se nähdään Suomessa ei-hyväksyttäväksi toiminnaksi, jolla pyritään välttämään verojen maksua esimerkiksi tutkimalla lainsäädäntöä siten, että sieltä löytyisi mahdollisuuksia vältellä veroja. Veropetos/verovilppi (Tax evasion) eroaa veronkierrosta siten, että verovilppi on rikosoikeudellisesti lainvastaista, mutta veronkiertäminen ei voi olla lainvastaista. (Knuutinen, 2012, 4–8.) Mediassa ja arkikielessä veronkierrolla saatetaan tarkoittaa lainvastaisia toimia, mikä saattaa sekoittaa termejä keskenään. Ion (2019) määrittelee verovilpin/veropetoksen (tax evasion) ja veronkierron (tax avoidance) eroavaisuuden siten, että veropetos voi johtaa vankilaan, mutta veronkierto on laillinen toimenpide, jota yritys voi käyttää saadakseen vähennettyä maksettavien verojen määrää.

Verosuunnittelun pyrkimyksenä on usein verojen minimointi, mutta sillä tarkoitetaan myös muidenkin verotusnäkökohtien, kuten päätöksenteon ja edullisuusvertailun huomioon otamista. Verojen minimointiin kohdistuu usein verotettavan tulon näyttämisen lykkääminen. Lykkäämiseen liittyy kuitenkin joitain oikeudenmukaisuuskysymyksiä, ja se saatetaan yhdistää veronkiertämiseen. Toisaalta veronsaaja, esimerkiksi valtio, voi hyödyntää lykkääntymistä houkutellessaan verovelvollisia tietynlaiseen toimintaan. (Knuutinen, 2012, 4.) Suomen eduskunta on esimerkiksi säätänyt tuplapoistomahdollisuuden uusista koneista ja kalustosta, jotka on otettu käyttöön vuosina 2020–2023. Muutoksen tarkoituksena on houkuttaa yrityksiä investoimaan uusiin laitteisiin. Näin tehdessään yritys saa tehdä uusista koneista ja kalustosta 50 % poiston tavallisen 25 % sijaan. Tällä tavoin verotettava tulo pienenee ja lykkääntyy seuraaville vuosille. (Vero Skatt, 2023b.) Toinen esimerkki Verohallinnon kannustimesta tietynlaiseen toimintaan lykkääntymisen avulla on tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvä lisävähennysmahdollisuus. Uuden lain mukaan verovelvollisella on mahdollisuus tehdä 150 % lisävähennys elinkeinotoiminnan tai maatalouden

tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvistä menoista. Lisävähennyksen enimmäismäärä on 500 000 euroa ja vähimmäismäärä 5000 euroa. Laki on voimassa vuoteen 2027 saakka. Lisävähennyksen tavoitteena on kannustaa yrityksiä lisäämään tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Suomen tavoitteena on elvyttää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa siten, että vuonna 2030 tutkimus- ja kehittämistoiminnan osuus Suomen bruttokansantuotteesta olisi 4 prosenttia. Lisävähennysmahdollisuus kuuluu osaksi kyseistä tavoitetta. (Eduskunta Riksdagen, 2021; Vero Skatt, 2021b.)

3 VEROTUS SUOMESSA

3.1 Yleistä

Tässä alaluvussa käydään läpi Suomen verojärjestelmän peruspilarit. Tarkoituksena on antaa kuva siitä, millaista verotus on Suomessa, ja siitä, millaisessa verotuksellisessa ympäristössä pk-yritykset toimivat. Seuraavassa alaluvussa pureudutaan enemmän osakeyhtiön verotuksen keskeisiin piirteisiin.

Verovelvollisia ovat tahot, jotka ovat velvollisia suorittamaan veroa. Verouikeudessa niitä kutsutaan myös verosubjekteiksi. Verovelvollisia Suomessa ovat luonnolliset henkilöt, kotimaiset yhteisöt, yhteisetuudet ja kuolinpesät. Yhtymät eivät ole verovelvollisia, vaan eräänlaisia laskentasubjekteja. Niiden tulo jaetaan osakkaille ja verotetaan heidän tulonaan. (Myrsky, 2013, 26–28.)

Suomessa veronsaajia ovat valtio, kunnat, evankelisluterilaiset ja ortodoksiset seurakunnat sekä Kela. Verotuksen toimeenpanosta huolehtii Verohallinto ja tulli. Trafi huolehtii ajoneuvoveron keräämisestä. Veronsaajat varmistavat verorahojen jakamisen lain mukaisesti. (Valtionvarainministeriö, ei pvm.)

Suomen verojärjestelmässä veroviranomaiset lähettävät verovelvollisille esitäytetyn veroilmoituksen, josta verovelvollinen voi tarkastaa omat tulonsa ja rekistereistä saadut tulotietonsa. Esitäytetyn veroilmoituksen avulla verovelvollisen on myös helpompaa täyttää ilmoittamisvelvollisuutensa. Kyseinen menetelmä on hyödyttänyt sekä veronmaksajia että veronsaajia. Menetelmä keventää veronmaksajien taakkaa, lisää veronmaksajien varmuutta hakea vähennyksiä ja minimoi heidän tahattomia virheitänsä. (Palil, 2010.)

Yritysverotukseen linkittyy Suomessa keskeisesti seuraavat verolait: Tuloverolaki (TVL, 1535/1992), laki elinkeinotulon verottamisesta (EVL, 1262/1993) ja maatalouden tuloverolaki (MVL, 543/1967) (Myrsky & Rabinä, 2015, 7. painos, 6). Tuloverolaki (TVL, 1535/1992) määrittelee keskeiset tuloverotusta koskevat säännökset. Näitä ovat esimerkiksi tulon veronalaisuus, henkilökohtaisen tulon verottaminen, tulon jakaminen ansio- ja pääomatuloihin,

tulon ja menon jaksottaminen ja tappiontasaukset. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL, 1262/1993) mukaan vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulos. Elinkeinotoimintaa on sekä liike- että ammattitoiminta. Maatilatalouden tuloverolaissa (MVL, 543/1967) käsitellään maatalouden tulojen veronalaisuutta ja menojen vähennyskelpoisuutta. (Myrsky, 2013, 43.)

Kun verotuksellista tulosta aletaan laskea, jaetaan tulot eri tulolähteisiin. Tulolähteisiin jakaminen tapahtuu tulonhankkimistoiminnan luonteen arvioinnilla. Se ratkaisee sen, minkä lain mukaan (TVL, EVL, MVL) lasketaan verotettava nettotulo. Luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien tulot jaetaan ansio- ja pääomatuloihin, jotka ovat tulolajeja. Kyseiset tulolajit lasketaan erikseen, jonka jälkeen veron määrä lasketaan veroasteikkojen avulla. Ansiotulot koostuvat muun muassa palkkatuloista, eläketuloista ja veronalaisista sosiaalietuuksista. Pääomatuloja ovat muun muassa osinkotulot, vuokratulot, puun myyntitulot, yrittäjätulon pääomatulon osuus ja luovutusvoitto. Jos verovuoden pääomatulojen yhteismäärä on pienempi kuin vähennyskelpoisten tulonhankkimismenojen, korkomenojen ja pääomatulosta vähennettävien tappioiden yhteismäärä, syntyy pääomatulolajin alijäämä. Pääomatulolajin alijäämää voidaan vähentää ansiotulojen verotuksessa, kuitenkin enintään 1400 euroa. Hyvitys tehdään ansiotulon verosta. (Myrsky, 2013, 44–48.)

Suomen ansiotuloverotus on valtiotuloverotuksen osalta progressiivista ja pääomatuloverotus osittain progressiivista. Progressiivinen verotus on asteittain kasvavaa, jossa verotettavan tulon kasvaessa veroprosentti suurenee ja päinvastoin (Myrsky, 2013, 157). Suomen pääomatuloverotusta kutsutaan osittain progressiiviseksi, koska veroasteikossa on vain kaksi ”porrasta”. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän on maksettava 30 % pääomatuloveroa 30 000 euroon saakka. Tämän ylittävältä osalta veroprosentti on 34. Suhteellisessa tuloverotuksessa veroprosentti pysyy samana, vaikka tulot muuttuisivat. Tällöin veron määrä suhteessa tuloihin pysyy samana. Kunnallisvero voitaisiin määritellä suhteelliseksi sen perusteella, että se käsittää vain yhden veroprosentin riippumatta henkilön tulosta. Määritelmä olisi kuitenkin hieman virheellinen, koska kunnallisveroon kuuluu erilaisia vähennyksiä, jotka muuttavat kunnallisveron luonnetta. Vähennysten vuoksi vuonna 2022 keskimääräisellä kunnallisveroprosentilla kunnallisveroa aletaan maksaa noin 16 810 vuosipalkasta ja palkkatulojen ollessa 25 000 euroa kunnallisveroa maksetaan 7,7 prosenttia ja 40 000 euron vuosipalkasta 16,2 prosenttia. Kunnat saavat itse päättää kunnallisveron suuruuden. (Veronmaksajat, 2023.) Vuoden 2023 alusta alkaen kunnallisveroprosenttia alennettiin kaikkien kuntien osalta 12,64 prosenttiyksikköä ja vastaavasti valtion verotusta kiristettiin. Muutos toteutettiin siten, että sillä olisi mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisille. Muutos johtuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksesta (SOTE-uudistus), jonka myötä kuntien verotuloja siirretään valtiolle, jolla rahoitetaan hyvinvointialueiden toimintaa. (STT info, 2022.)

3.2 Osakeyhtiön verotus

Tässä alaluvussa käydään läpi osakeyhtiöön liittyviä verotuksellisia asioita. Tutkielma keskittyy pienten ja keskisuurten yritysten verotukseen ja siksi on tärkeää selvittää, millaista on osakeyhtiön verotus Suomessa. Tässä alaluvussa käsitellään pk-yrityksen määritelmää, arvonlisäverotusta, varojenjakoja sekä peiteltyä osinkoa.

Tilastokeskuksen (2022) mukaan pk-yritykset eli pienet ja keskisuuret yritykset ovat yrityksiä, joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa, taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa ja joiden palveluksessa on alle 250 työntekijää. Pk-yrityksen tulee olla myös riippumaton, mikä tarkoittaa, että sen pääomasta tai äänimäärästä 25 % tai enemmän ei saa olla sellaisen yhtiön omistuksessa, jota ei lueta pk-yritykseksi. Suomessa pk-yrityksiä on noin 98 % kaikista yrityksistä. Ne edustavat siis selkeää enemmistöä yritysmaailmassa.

Suomessa osakeyhtiö on yleinen verovelvollinen. Se on velvollinen maksamaan veroja ansaitsemastaan verotettavasta tulostaan. Verotettava tulo on veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotus. Osakeyhtiön tuloveroprosentti oli 20 % vuonna 2022. (Valtionvarainministeriö, ei pvm.) Yhteisön tuloveron osuus Suomen verotettavasta tulosta vuonna 2021 oli 8,7 % eli 6,6 mrd. euroa. Vuodesta 2018 vuoteen 2021 yhteisöjen tuloverot ovat kasvaneet noin 11,8 %. (Vero Skatt, 2022b.)

Tuloveroprosenttia on muutettu ajan mittaan. Muutoksia on perusteltu ennen kaikkea talouden kasvun kehittämiseksi (Niskakangas, 2020, 27-28). Veroprosentin laskemisella pyritään parantamaan yritysverotuksen kilpailukykyä. Nykyiseen 20 % verokantaan päädyttiin vuonna 2014, jota ennen yhteisön tuloveroprosentti oli 24,5 %. (Veronmaksajat, 2021.)

3.2.1 Arvonlisäverotus

Osakeyhtiön tulee myös huolehtia arvonlisäveron tilittämisestä valtiolle. Arvonlisävero on keskeisesti läsnä yritysten liiketoiminnassa. Arvonlisävero on oma-aloitteinen vero, mikä tarkoittaa, että verovelvollisen täytyy itse huolehtia sen ilmoittamisesta Verohallinnolle. Arvonlisävero maksetaan lähes kaikista tavaroista ja palveluista. Myyjä lisää myymänsä tavaran tai palvelun myyntihinnan päälle arvonlisäveron. Lopulta kuluttaja siis toimii arvonlisäveron maksajana. Myyjän tehtäväksi jää kuluttajan maksaman arvonlisäveron tilittäminen Verohallinnolle. Yritys saa vähentää ostojaan arvonlisäveron myyntien arvonlisäveroista, jos tuote on hankittu arvonlisäverollista liiketoimintaa varten. (Vero Skatt, 2020b.) Arvonlisäveron hoitamatta jättämisistä voi seurata hyvinkin merkittäviä sanktioita (Vero Skatt 2020c). Arvonlisävero kertyi vuonna 2021 20,0 mrd. euroa, mikä on 26,5 % koko vuoden verokertymästä. Vuodesta 2018 vuoteen 2021 arvonlisäverokertymä on kasvanut noin 12,5 %. (Vero Skatt, 2022b.)

Arvonlisäverokanta vaihtelee tuotteiden tai palvelujen mukaan. Yleinen verokanta arvonlisäverolle vuonna 2022 oli 24 %. Lisäksi on alennettuja

verokantaja. 14 %:n alennettu verokanta koskee elintarvikkeita, rehuja ja ravintola- ja ateriapalveluita. 10 %:n alennettu verokanta koskee muun muassa kirjoja, sanomalehtiä, lääkkeitä, liikuntapalveluja, elokuvanäytöksiä, henkilökuljetuksia ja majoituspalveluja. Osa tavaroista ja palveluista kuuluvat nollaverokannan piiriin. (Vero Skatt, 2020a.)

Kaikkien yritysten ei kuitenkaan tarvitse maksaa arvonlisäveroa. Tällaisia ovat yritykset, joiden toiminta on vähäistä. Liiketoiminta on vähäistä, jos yrityksen tilikauden liikevaihto on alle 15 000 euroa. Yrityksen täytyy itse arvioida tulevan tilikautensa liikevaihto. Jos tilikauden liikevaihto ylittää vähäisen toiminnan liikevaihdon rajan, joutuu yritys maksamaan arvonlisäveroa takautuvasti koko tilikaudelta. Yritys voi halutessaan rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi, vaikka sen tilikauden liikevaihto ei ylittäisikään vähäisen liiketoiminnan rajaa. Se voi olla kannattavaa esimerkiksi silloin, jos yritys tekee paljon ostoja, joiden arvonlisäveron voisi vähentää ollessaan arvonlisäverovelvollinen. (Vero Skatt, 2021a.)

Verohallinto on asettanut verohelpotuksen arvonlisäverovelvollisille yrityksille, joiden tilikauden liikevaihto on alle 30 000 euroa. Yritys saa osan arvonlisäverostaan huojennettuna, jos sen liikevaihto on yli 15 000 euroa, mutta alle 30 000 euroa. Jos arvonlisäverollisen yrityksen liikevaihto on alle 15 000 euroa, se saa huojennukseen oikeuttavan arvonlisäveron kokonaan takaisin. (Vero Skatt, 2021a.) Arvonlisäveron alarajahuojennus lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{arvonlisävero} - \frac{(\text{liikevaihto} - 15\,000\text{ e}) \times \text{arvonlisävero}}{15\,000\text{ e}}$$

KUVIO 1: Arvonlisäveron alarajahuojennuksen laskukaava (Vero Skatt, 2021a).

Kuvio 1:ssä arvonlisäverolla tarkoitetaan huojennukseen oikeuttavaa arvonlisäveroa ja liikevaihdolla huojennukseen oikeuttavaa liikevaihtoa. Kaikkia myyntejä ja veroja ei automaattisesti huomioida huojennuksessa, joten yrityksen on huomioitava nämä seikat alarajahuojennusta laskettaessa. (Vero Skatt, 2021a.)

3.2.2 Varojenjako osakeyhtiössä

Osakeyhtiö voi jakaa varoja omistajilleen. Osakeyhtiölain (624/2006) mukaan varojenjako tapoja ovat:

- Voitonjako (osinko) ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta
- Osakepääoman alentaminen
- Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen
- Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen

Osakeyhtiölain (624/2006) mukaan muu liiketapahtuma, joka vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, on laitonta

varojenjako. Varojenjako ei myöskään saa suorittaa, jos yhtiön tiedetään olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden. Malmgren ja Myrsky (2020, 686) toteavat, että maksukyvyn arvioinnissa tulisi ottaa huomioon muun muassa realistinen arvio kassavirrasta, lainansaantimahdollisuudet ja maksamatta olevien velvoitteiden tilanne ja kehitys. Osakeyhtiölain (624/2006) mukaan varojen jakamisen tulee perustua viimeksi vahvistettuun ja tilintarkastettuun tilinpäätökseen.

Osinko voidaan ajatella tuotoksi osakkeelle. Kun luonnollinen henkilö saa osinkoa yhtiöltä, vaikuttaa osingon verotukseen, onko osinkoa jakava yritys listattu vai listaamaton osakeyhtiö. Osingon verotukseen vaikuttaa myös osinkoa jakavan yrityksen kotipaikka. (Malmgren & Myrsky, 2020, 690)

Listatun eli julkisesti noteeratun yhtiön jakama osinko on luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle 15 % verovapaata ja 85 % veronalaista pääomatuloa. Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko verotetaan hieman eri tavalla listatun yhtiön jakamaan osinkoon verrattuna. Osinko jaetaan ansio- ja pääomatulo-osinkoon osingonsaajan omistamien osakkeiden matemaattisen arvon mukaan. Osingon osuus, joka on alle 8 % osakkeiden matemaattisesta arvosta on 150 000 euroon saakka 75 % verovapaata ja 25 % veronalaista pääomatuloa. Osingon osuus, joka ylittää 150 000 euroa, mutta jää alle 8 % matemaattisen arvon, on 15 % verovapaata ja 85 % veronalaista pääomatuloa. 8 % matemaattisen arvon ylittävä osuus on 25 % verovapaata ja 75 % veronalaista ansiotuloa. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän pääomatuloverokanta on 30 % 30 000 euroon saakka ja sen ylittävältä osuudelta 34 %. (Vero Skatt, 2022a.)

3.2.3 Peitelty osinko

Verotusmenettelylain (1558/1995) 29 §:n mukaan varojen jakaminen tavallisesta poikkeavan hinnoittelun johdosta tai vastikkeetta voidaan katsoa peiteltyksi osingoksi. Peiteltyä osinkoa on myös varojen jakaminen siten, että vältetään osingoista johtuvat veroseuraamukset. Jos yhtiö on jakanut varoja tavallista poikkeavin hinnoin ja kyse on peiteltyä osingosta, menetellään verotuksessa kuten olisi menetelty käyvän hinnoittelun mukaisesti. Mikäli yhtiö on jakanut varoja vältelläkseen osingoista johtuvat veroseuraamukset ja kyse on peiteltyä osingosta, jaetut varat käsitellään osakkaan veronalaiseksi tuloksi. Tuloverolain (1535/1992) 33 d § 1 momentin mukaan peitelty osinko on osakkaalle 75 % veronalaista ansiotuloa ja 25 % verovapaata tuloa. (Myrsky, 2020, 754–757.) Peitellyn osingon seurauksena voi olla veronkorotus. Veronkorotus määrätään niille osapuolille, joiden tuloon tehdään lisäys peitellyn osingon vuoksi. Tämän seurauksena sekä yhtiö että osakas voi saada veronkorotuksen. Tavanomaisissa tapauksissa veronkorotus lasketaan verotusmenettelylain 32 §:n mukaan lisätyn tulon määrästä. (Vero Skatt, 2023a.)

Tyypilliset peitellyn osingon muodot liittyvät esimerkiksi palkkaukseen, yksityistalouden menoihin, yhtiön ja osakkaan välisiin sopimuksiin ja rahoitusjärjestelyihin, puuttuviin tietoihin, arvonlisäverotunnisteen käyttämiseen yksityisostoissa, omien osakkeiden hankkimiseen tai oman

pääoman alentamiseen. Palkka on ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:n mukaan "kaikenlaista palkkaa, palkkiota, etuutta ja korvausta, joka saadaan työ- tai virkasuhteessa." Kyse voi olla peitelystä osingosta, mikäli osakkaalle on maksettu palkkaa, vaikka hän ei olisi tehnyt töitä yritykselle tai palkka ei ole verrattavissa tehdyn työn arvoon. Sama menettely koskee myös osakkaan omaisia. Jos palkanmaksun veroseuraamukset ovat suuremmat kuin osingonjaon veroseuraamukset, ei palkanmaksua yleensä katsota peitellyksi osingoksi. Peiteltyksi osingoksi katsotaan sitä, jos osakas käyttää yhtiön varoja yksityistalouden menoihin maksamatta kohtuullista korvausta tai ilman että etua on käsitelty kirjanpidossa luontoisetuutena tai vastaavana etuutena. Myös yhtiön arvonnäköverotunnisteen käyttö omiin hankintoihin voidaan katsoa peiteltyksi osingoksi. Peiteltyä osinkoa on tällöin vähennetyn arvonnäköveron määrä, jota osakas ei olisi saanut vähentää tehdessään oston ilman arvonnäköverotunnisteen käyttöä. Yhtiön ja osakkaan väliset osto-, myynti- tai vuokrasopimukset voidaan myös katsoa peiteltyksi osingoksi, jos tapahtuma on toteutettu yli- tai alihintaisena. Yhtiön ja osakkaan väliset oikeustoimet tulee olla arvostettu käypään arvoon ja sopimusehtojen tulee olla tavanomaisen liiketavan mukaisia. Osakeyhtiö voi myöntää osakkaalle tai hänen perheenjäsenelleen osakaslainan, mikäli osakas tai perheenjäsenet yhdessä tai erikseen omistavat yhtiöstä yli 10 % tai heillä on vastaava osuus yhtiön äänimäärästä. Osakaslaina on saajalleen veronalaista pääomatuloa. Osakaslainan myöntämisen edellytyksenä on, että se maksetaan yhtiölle takaisin. Mikäli osakas on ollut maksukyvytön tai hänellä ei ole ollut tarkoitustakaan maksaa osakaslainaa takaisin, voi olla kyse peitelystä osingosta. Jos osakas on lainannut rahaa yhtiölle ja perinyt lainasta korkoa, joka ylittää olennaisesti käyvän korkotason, voi kyse olla peitelystä osingosta. Peitelty osinko voi olla kyseessä myös silloin, jos yhtiön kirjanpidosta puuttuu tuloja, joita yhtiön pääosakas ei voi luotettavasti osoittaa käytettäneen yhtiön hyväksi. (Vero Skatt, 2023a.)

4 AINEISTO JA MENETELMÄ

4.1 Aineisto

Tämän tutkimuksen aineistona käytetään haastatteluaineistoa, joka on kerätty haastattelemalla kuutta veroasiantuntijaa. Haastattelumuotona on käytetty teemahaastattelua, jossa tarkoituksena on keskustella tietyistä teemoista erilaisten apukysymysten avulla. Eskola ja Suoranta (1998, 86–87) toteavat, että teemahaastattelussa kaikki aihepiirit ovat ennalta määrättyjä. Haastattelijan tehtävänä on huolehtia haastattelun kulusta siten, että kaikki teema-alueet tulee käytyä haastattelussa läpi. Teemahaastattelussa haastateltava pääsee puhumaan hyvin avoimesti ja vapaamuotoisesti. (Eskola & Suoranta, 1998, 86–87.) Tutkimuksen haastattelurunko on näkyvillä liitteessä 1 (LIITE 1). Haastattelut toteutettiin 18.01.2023 – 30.03.2023 välisenä aikana. Haastattelujen kestot olivat 26–37 minuuttia. Viisi haastattelua toteutettiin puhelimitse ja yksi toteutettiin sähköpostihaastatteluna. Kaikki vastaajat olivat veroasiantuntijoita ja kokemusta verotehtävistä heillä oli 6–26 vuotta.

TAULUKKO 1. Haastateltavien esitiedot

Titteli	Kokemus verotehtävistä	Tunnus tässä tutkielmassa
Veroasiantuntija	18 vuotta	V1
Veroasiantuntija	6 vuotta	V2
Veroasiantuntija/Senior manager	15 vuotta	V3
Veroasiantuntija/Tax manager	26 vuotta	V4
Veroasiantuntija/ Tax manager	16 vuotta	V5
Veroasiantuntija	20 vuotta	V6

Teemahaastattelun teemoiksi valittiin kolme teemaa: Vero-osaamisen taso, vero-osaamisen puutteet ja vero-ohjeistusten selkeys. Kaksi ensimmäistä teemaa liittyvät ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ”Millaista on pk-yritysten verotietämys veroasiantuntijoiden näkökulmasta?” Haastatteluihin näiden kahden ensimmäisen teeman avulla halutaan vastata kyseiseen tutkimuskysymykseen. Ohjaavat ja avustavat kysymykset on valittu siten, että vastauksista saataisiin kuva siitä, miten veroasiantuntijat näkevät yritysten vero-osaamisen. Kysymyksillä halutaan selvittää, ovatko yritykset yhteydessä asiantuntijoihin vaikeissa vai helpoissa asioissa. Vero-osaamisen puutteet -osiossa halutaan selvittää, mikä on veroasiantuntijoiden näkemys siitä, kuinka puutteellista vero-osaaminen yrityksillä on, jos se on puutteellista. Ohjaavalla kysymyksellä mahdollisten puutteiden liittymisestä perusasioihin vai hankaliin tapauksiin halutaan saada kuva siitä, ovatko puutteet aivan perusasioissa, jolloin vero-osaamisen taso on hyvin matala vai liittyvätkö puutteet vaikeisiin ja monimutkaisiin asioihin, joita ei voitaisikaan olettaa yrittäjien osaavan täydellisesti.

Kolmas teema pyrkii vastaamaan tämän tutkimuksen toiseen tutkimuskysymykseen ”Verotuksen selkeys pk-yritykselle.” Teemassa keskitytään veroasiantuntijoiden näkemykseen siitä, millaisia vero-ohjeistukset ovat tavalliselle yrittäjälle. Teemassa halutaan myös selvittää, millä tavalla yrittäjät näkevät verotuksen; ymmärtävätkö he sen merkityksen yhteiskunnassa ja miten he suhtautuvat siihen. Kysymys auttaa selvittämään sekä verotietoisuutta että verotuksen monimutkaisuutta.

4.2 Menetelmä

Tässä kappaleessa kerrotaan, millainen tutkimuksen aineisto on ja miten sitä analysoitiin. Haastattelujen valmistumisen jälkeen haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi. Puhtaaksi kirjoittamisessa kirjattiin ylös kaikki haastattelun sanat. Tutkimus keskittyy haastattelujen sisältöön, joten kaikkia äännähdyksiä tai taukoja ei huomioitu litteroinnissa. Litterointi tehtiin tietokoneella Microsoft Word -ohjelmalla. Fonttikokona oli 12 ja riviväli 1,0. Aineistoa kertyi yhteensä 32 liuskaa.

Tämän tutkimuksen aineistojen analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 103-104) kuvaavat sisällönanalyysiä tekstianalyysiksi. He toteavat, että sisällönanalyysissä etsitään erityisesti tekstin merkityksiä. Myös Schreier (2012, 2) toteaa, että laadullinen sisällönanalyysi on käyttökelpoinen erityisesti silloin, kun halutaan päästä tulkitsemaan aineiston merkityksiä. Hän lisää, että aineistolla itsellään ei ole merkitystä, vaan meidän tulkintamme luo datalle merkityksen. Tuomen ja Sarajärven (2009, 104) mukaan tapa, millä teksti on tuotettu, jätetään vähemmälle huomiolle. He lisäävät, että sisällönanalyysissä pyritään kuvaamaan aineistoa sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103-106.) Schreier (2012, 1) kuvaa laadullista sisällönanalyysia menetelmäksi, jolla voidaan kuvata aineiston merkitystä systemaattisesti. Se

tehdään luokittelemalla aineisto omiin ryhmiinsä, josta analysointi voidaan toteuttaa.

Krippendorff (2013, 24) määrittelee sisällönanalyysin tutkimustekniikaksi, jolla tehdään valideja ja toistettavia päätöksiä teksteistä, tai muista merkittävistä aineistoista, ottaen huomioon niiden kontekstin. Validiteetilla Krippendorff (2013, 24–25) tarkoittaa tutkimusmetodin ja tulkintojen pätevyyttä ja sitä, että ne olisivat avoimia huolelliselle tarkastukselle ja että tuloksena saadut väitteet voitaisiin hyväksyä riippumattomasti saatavilla olevien todisteiden avulla. Toistettavuudella hän tarkoittaa, että eri ajankohtina ja eri olosuhteissa työskentelevien tutkijoiden pitäisi saada samankaltaisia tuloksia samaa ilmiötä tarkasteltaessa, kun tutkijat käyttävät samaa tutkimusmetodia. Hän korostaa, että toistettavuus on luotettavuuden tärkein muoto. Tämän Pro Gradu -tutkielman analyysi on pyritty tekemään siten, että se olisi validi ja toistettava ja sitä myöten luotettava.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91–94) esittelevät yleisen kuvauksen sisällönanalyysin tekemisen rungosta. On hyvin yleistä, että laadullisessa tutkimuksessa on valtavasti aineistoa, jota pitää käydä läpi. Alussa on tärkeää päättää, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja mitkä osa-alueet voi jättää vähemmälle huomiolle. Tällä tavalla saadaan rajattua aineisto sellaiseksi, että vain kiinnostavat ja olennaiset asiat tulevat käsitellyksi. On tärkeää, että aineistosta poimitaan sellaiset asiat, jotka liittyvät tutkimuksen tutkimusongelmaan. Kun aineisto on saatu jäsenneiltyä siten, että jäljellä ovat ainoastaan tutkimuksen kannalta kiinnostavat asiat, tulisi aineisto luokitella. Luokittelu voidaan toteuttaa esimerkiksi määrittelemällä aineisto omiin luokkiinsa ja laskemalla luokkien esiintymisten lukumäärät aineistossa. Luokittelun jälkeen aineisto voidaan teemoitella. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston järjestelyä aihepiirien mukaan. Aineiston järjestelyjen viimeisessä vaiheessa voidaan aineisto vielä tyypitellä, jossa ryhmitellään aineisto tietyiksi tyypeiksi. Aineistosta voi esimerkiksi etsiä yhtäläisyyksiä ja yleistyksiä. Sisällönanalyysin lopuksi kirjoitetaan aineistosta yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 91–94.)

Sisällönanalyysitapoja on yleisesti tunnistettu kolmenlaisia: Aineistolähtöinen, teorialähtöinen ja teoriaohjaava sisällönanalyysi. Induktiivinen eli aineistolähtöinen sisällönanalyysi lähtee aineiston analyysistä. Aineiston analyysi aloitetaan datan redusoinnilla eli pelkistämällä. Aineisto käydään siis läpi siten, että siitä jätetään kaikki turhat asiat pois. Samalla voidaan etsiä ja poimia tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia ilmaisuja. Redusoinnin jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi ja pyritään löytämään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Löydetyt ilmiöt yhdistetään eri luokiksi, joiden avulla saadaan muodostettua alaluokkia, jotka nimetään kuvaavalla käsitteellä. Klusteroinnin tarkoitus on saada alustavia kuvauksia ilmiöistä ja luoda perusrakenne analyysille. Klusteroinnin jälkeen suoritetaan aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Abstrahoinnissa pyritään erottelamaan olennainen tieto, jonka perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu

käsitteiden yhdistelyyn, jonka avulla on saatu vastauksia tutkimustehtävään. Abstrahoinnissa teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan alkuperäiseen dataan, kun muodostetaan uutta teoriaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 122–126.) Teorialähtöinen eli deduktiivinen sisällönanalyysi perustuu aiempaan teoreettiseen viitekehukseen. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä on siis jo valmiina teoramalli. Tavoitteena teorialähtöisessä analyysissä on usein kyseisen teoramallin testaaminen uuden aineiston avulla. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 127–128.)

Kolmas sisällönanalyysin muoto on teoriaohjaava eli abduktiivinen sisällönanalyysi, joka on ikään kuin teorialähtöisen ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin välimalli tai yhdistelmä. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin tekeminen alkaa samaan tapaan kuin aineistolähtöinenkin eli aineiston ehdoilla. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä ei kuitenkaan muodosteta ainoastaan uusia käsitteitä aineiston perusteella, vaan sen lisäksi, että aineistosta etsitään uusia ilmiöitä ja verrataan aineistoa myös aiempaan teoreettiseen viitekehukseen. (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, 133–135.)

Tässä tutkielmassa päädyttiin valitsemaan analyysimuodoksi teoriaohjaava sisällönanalyysi. Tutkielmasta pyritään löytämään uusia ilmiöitä, mutta samalla halutaan verrata aineistoa teoreettiseen viitekehukseen. Aineistosta pyritään löytämään teoreettisessa viitekehuksessa ilmeneviä käsitteitä, mutta samaan aikaan pyritään muodostamaan uusia käsitteitä aineistosta tunnistettujen ilmiöiden avulla.

Tässä Pro Gradu -tutkielmassa litteroiduista haastatteluista poimittiin talteen kaikki sisällöllisesti oleelliset ja kiinnostavat asiat. Haastattelut järjesteltiin Microsoft Excel -tiedostoon, jonka jälkeen merkittiin samantyyppiset vastaukset samoilla väreillä. Tällä tavalla pystyttiin luokittelemaan ja tyypittelemään vastaukset yhtäläisyyksien mukaisesti. Yhtäläisyyksien perusteella vastaukset analysoitiin peilaten niitä teoreettiseen viitekehukseen. Tämän lisäksi aineistosta etsittiin uusia ilmiöitä, mitä teoreettisessa viitekehuksessa ei esiintynyt. Seuraavassa osiossa käydään läpi tutkimuksen tulokset.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 PK-yritysten vero-osaaminen

Tässä alaluvussa käsitellään teemaa vero-osaamisen taso. Ajatuksena on löytää yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia pk-yritysten vero-osaamisessa veroasiantuntijoiden näkökulmasta. Kuten jo menetelmäluvussa esiteltiin, tässä analyysissä pyritään löytämään yhtäläisyyksiä aiempaan teoreettiseen viitekehykseen verotiedosta ja verolukutaidosta. Lisäksi aineistosta etsitään ilmiöitä tai yhtäläisyyksiä, jotka eivät esiinny teoreettisessa viitekehyksessä.

Veroasiantuntijat kertoivat pk-yritysten olevan yhteydessä usein sen vuoksi, että saivat vähennettyä verorikkomusten riskiä sekä noudattaakseen lainsäädäntöä. Veroasiantuntijat kertoivat yritysten kontaktoivansa heitä esimerkiksi toteuttamaan yritysjärjestelyjä ensisijaisesti sen vuoksi, että riskit pienenisivät ja ettei mitään menisi pieleen. Veroasiantuntijoiden mukaan yrittäjillä on hyvin vahva oikein toimimisen halu, joka ohjaa riskien välttämiseen. Veroasiantuntijoiden haastatteluista käy selvästi ilmi se, että yrittäjät haluavat olla lainkuuliaisia ja toimia lain ja säännösten edellyttämällä tavalla:

"No kyllä se niin kuin lähtökohta tämmöisessä suomalaisessa PK yrityskentässä on se, että halutaan että asiat hoidetaan oikein." (V3)

"Yritykset kontaktoi meitä yritysjärjestelyjä toteuttamaan ja suunnittelemaan tavallaan riskien pienentämiseksi siitä, että ettei menisi mitään pieleen." (V2)

"Suomalaisilla on aika voimakas niinku tämmöinen oikein toimimisen halu ja ollaan niin kun aika kuuliaisia lainsäädännölle ja näin että tuota kyllä mä näkisin että se puoli on aika vahva kyllä." (V5)

"Että halutaan kyllä välttää sitä riskiä." (V1)

Yllä olevat vastaukset viestivät vahvasti Suomen yrityskulttuurista, jossa halutaan olla vastuullisia ja vastuuntuntoisia. Suomalaiset yrittäjät ja yritysten johtohenkilöt haluavat selvästi toimia oikein ja lain edellyttämällä tavalla.

Verovelvollisen tietoisuus ja herkkyys verolainsäädäntöä kohtaan määriteltiin teoreettisessa viitekehyksessä olevan vero-osaamista. Yllä olevien vastausten mukaan yrittäjät ovat sen verran tietoisia verolainsäädännöstä, että haluavat välttyä veroseuraamuksilta ja ottavat itse yhteyttä veroasiantuntijaan riskien minimoimiseksi.

Toisaalta veroasiantuntijat havaitsivat myös tietämättömyyttä verotukseen liittyen. Vastauksissa esiintyi näkemyksiä siitä, että veroriskejä ei aina tunnisteta ja että riskinäkökulma esitetään usein vasta veroasiantuntijan toimesta. Veroasiantuntijat jopa harmittelivat sitä, että yhteydenotot veroasiantuntijoihin liittyvät usein verottajan kyselyihin tai veroasioihin, joihin ei oltu osattu varautua. Haastateltavat totesivat, että veroasioiden selvittely on usein jälkikäteistä. Vastaukset tuovat ilmi sen, että verotiedon puute on ajanut yrittäjät ottamaan veroasiantuntijaan yhteyttä.

"Asiakkaat harvoin tunnistavat, jos johonkin liiketoimeen sisältyy mahd. veroriski." (V4)

"No kyl se niinku kun tietysti kun puhutaan pk-yrityksistä niin se on valitettavan usein tämmöstä niinku jälkikäteistä." (V6)

"Mutta pk-yrityksillä se on ehkä semmosta tulipalojen sammuttamista enemmänkin." (V6)

"Riskinäkökulma tulee sitten enemmän meidän suunnasta sitten ja se on ehkä semmoinen asia mikä pitää yrittäjille sitten selittää että ne havahtuu siihen." (V2)

Vastauksista ilmenee, että yrittäjiltä löytyy verotietoisuutta liittyen lainsäädäntöön ja siihen, että halutaan noudattaa verosäännöksiä. Veroasiantuntijat tunnistavat kuitenkin myös puutteita tällä osa-alueella. Vastauksista voitaneen todeta, että pk-yritysten vero-osaaminen olisi tältä osin hyvin vaihtelevaa.

Yksi veroasiantuntijoista, joka oli sitä mieltä, että yrittäjät ovat tietoisia mahdollisista veroriskeistä, korosti, että verotietoisuus liittyy vahvasti oman osaamisen tunnistamiseen. Hänen mukaansa se, että ymmärtää kysyä apua veroasiantuntijalta tai joltain muulta, on jo viesti siitä, että ymmärtää kyseisestä asiasta paljon. Tämä näkökulma ilmeni myös aiemmissa tutkimuksissa, joissa todettiin, että verotietoisuutta on ymmärrys omista kyvyistään noudattaa verolakeja. Veroasiantuntija kommentoi asiaa seuraavasti:

"Tavallaan silloin jo ymmärtää asiasta paljon kun ymmärtää kysyä apua joltakin että tavallaan se on niin kun se nimenomaan se logiikka että silloin jos ei missään vaiheessa niinku kellot edes soi niin silloin ymmärretään niinku liian vähän niin kun mutta silloin ymmärtää jo paljon kun ymmärtää kysyä joltain apua." (V5)

Teoreettisessa viitekehyksessä kuvattiin verotietoisuuden liittyvän vahvasti perustietoisuuteen verojärjestelmästä ja verotuksen roolista yhteiskunnassa.

Haastatteluissa pyrittiin saamaan selville, millä tavalla pk-yritykset ovat omaksuneet peruskäsitteet verotuksesta. Veroasiantuntijoilta kysyttiin muun muassa pk-yritysten perehtyneisyyttä kyseessä olevasta veroasiasta, perusveroasioiden osaamisesta ja kokonaisuuksien ymmärtämisestä. Veroasiantuntijat kokivat, että yritysverotuksen perusteet osataan melko hyvin. Asioiden vaikutus toisiinsa tunnistettiin. Perustiedon tason todettiin yrittäjillä olevan kohtalainen tai jopa hyvä. Haastateltavat tunnistivat lisäksi, että kokeneella pk-yrittäjällä oman toimialan verotietämys voi olla erinomaistakin. Yleisellä tasolla perustietämys verotuksesta oli hallussa:

"Yleisesti ottaen yrittäjät osaa kyllä ne yritysverotuksen perusteet ja osaa tarkastikin laskea niitä verokustannuksia normaalissa toiminnassa ja sitä paljon lasketaankin. Kyllä mun mielestä niin kun yrittäjillä on aika hyvin se sellainen näkemys siitä että asiat vaikuttaa toisiinsa." (V1)

"Mä ehkä sanoisin hyvää(perustietämyksen taso) ihan sillain yleisesti ottaen." (V3)

"Että tällaiset peruskysymykset ymmärtää." (V5)

"Joo joo ja niin kun että ymmärretään se viitekehys missä toimitaan ja se niin kun on semmoinen kypsempi näkemys jos on niinku yrittäjävuosia taustalla enemmän ja sitten tosiaan jotkuthan on hyvinkin briljantteja että osaa sen oman alansa verotuksen ees ja taas ja paremminkin." (V6)

"Varmaan tosiaan semmoinen niin kun ylipäänsä se suomen verojärjestelmän niin kun toiminnan ymmärtäminen on niin kun hyvällä tasolla." (V1)

Veroasiantuntijoilta löytyi myös kokemuksia siitä, että kaikilla yrittäjillä ei perusasiat ole hallussa. Haastatteluissa todettiin, että perusosaaminen on sitä huonompaa, mitä pienempi yritys on kyseessä. Haastateltavat tunnistivat myös joitain tilanteita, joissa ovat havainneet perusasioiden osaamattomuutta. Puutteita nähtiin myös kokonaiskuvan hahmottamisessa. Veroasiantuntijoiden mukaan sen hahmottaminen, että asiat liittyvät toisiinsa, oli puutteellista. Pohjatyötä verokysymysten selvittämiseksi ei myöskään ole aina tehty kovin hyvin:

"No se on käytännössä sillä tavalla taas että mitä pienempi yritys, niin sitä huonommin keskimäärin." (V6)

"Joo kyllä siinä jo perus substanssissa on jo puutteita." (V6)

"Hyvin vaihtelevaa osaamista. Asiakkaalla voi olla valmis ratkaisu mielessä, mutta se ei välttämättä ole paras vaihtoehto tai lainkaan mahdollinen." (V4)

"Että ei hahmota sitä kokonaiskuvaan siitä." (V2)

"Kyllä mä sanoisin että suuri osa selkeästi ei välttämättä ole hirmu paljon niinku tämmöistä pohjatyötä itse tehnyt." (V5)

Haastatteluista ilmeni, että pk-yrittäjiltä löytyy tietoisuutta verosuunnitteluun liittyen. Veroasiantuntijoiden mukaan pk-yritykset eivät pyri verovälttelyyn tai veronkiertämiseen, vaan siihen, että tiedettäisiin etukäteen kustannukset, mitä voi seurata. Yrittäjät pyrkivät myös siihen, ettei veroja tarvitsisi maksaa sen enempää kuin on tarpeen. Haastateltavien mukaan yrittäjät haluavat tehdä verosuunnittelua ehdottomasti lain puitteissa.

"Asioita ei tehdä vain se veron välttämistarkoituksessa niinkään vaan halutaan niinku tietää etukäteen sitä kustannusta jotta sille osataan varautua." (V1)

"Sitten niin kun verolain niin kun sallimissa puitteissa saa tehdä ihan normaalia verosuunnittelua mutta että ei ehkä niin kun tässä asiakaskunnassa mitä itse oon kuitenkin pitkään alalla ollut niin ehkä sitten riippuu vähän no yrityksestä mutta kyllä niin kun oma asiakaskunta ei ole kyllä sen tyypistä että tulisi niin kun hakemaan semmoista aggressiivista verosuunnittelua että se on niin kun ainakin tuota niin kun omasta asiakaskunnasta täysin niin kun pois sen tyyppinen niin kun niin kun ilmiö." (V3)

"Verosuunnittelun näkökulmasta että ettei tarvitsisi maksaa veroja yhtään enempää kuin on tarvitsisi." (V2)

Yllä olevat vastaukset kertovat yrittäjien valveutuneisuudesta siinä, että tiedetään verosuunnittelun ja verovälttelyn eroavaisuudet ja halutaan tehdä asiat oikein. Tuloksista ilmenee myös, että yrittäjät tunnistavat sen, että verosuunnittelu on laillista ja taloudellisesti kannattavaa.

Huomioitavaa haastatteluissa oli myös, että kysyessä asioista, joista pk-yrittäjät olivat yhteydessä, liittyivät useimmiten hankaliin tapauksiin sekä muutostilanteisiin. Vastauksissa toistui usein kansainvälistyminen, yritysjärjestelyt, sukupolvenvaihdokset ja erilaiset muutostilanteet. Näille tilanteille oli yhteistä se, että ne eivät ole yrittäjille yleensä tuttuja tai tavanomaisia juuri sen vuoksi, että ne eivät tapahdu kovin usein. Tämä on ilmiönä sellainen, jota ei teoreettisessa viitekehysessä ilmennyt. Ilmiö voitaisiin käsitteellistää tilanteeksi, jossa yrittäjä tai yrityksen johto ei ole kovin tietoinen vaikeissa verotukseen liittyvissä asioissa, mutta toisaalta ei tulisikaan olla. Veroasiantuntijatkin ovat pitkälti sitä varten, että he avustavat vaikeissa verotukseen liittyvissä tapauksissa.

"Sitte tietysti tämmöiset vero-/rakennesuunnittelut ja yritysjärjestelyt, arvonmäärittelyt, yrityskaupat." (V2)

"Kyllä ne sitten liittyvät useimmiten vähän laajempaan kokonaisuuteen tai ilmiöön esimerkiksi kansainvälistymiseen tai sitten niin kun hyvin yleistä on sitten niin

kun yritys rakenne omistusrakennetta koskeva suunnittelu sukupolvenvaihdokset.”
(V3)

”Toisaalta silloin, kun suunnitellaan sukupolvenvaihdosta tai muuta suurempaa järjestelyä.” (V4)

”No ylipäättään niin mun kokemus on että meihin ollaan yhteydessä silloin kun on tarve tehdä jotain tavallisuudesta poikkeavaa. eli muutoksia vaikkapa yhtiön omistukseen tai liiketoiminnan uudelleenjärjestelyitä tai avainhenkilöiden sitouttamista tai normaalista poikkeavaa osingonjakoa ja ehkä jotkut liiketoiminnan laajentaminen ulkomaille vaikka ensimmäiset projektit sinne tai jotakin sellaista mikä ei ole sitä ihan perusliiketoimintaa että ne on sellaiset yleisimmät hetket.” (V1)

5.2 Verotuksen monimutkaisuus

Tämän Pro Gradu -tutkielman toisena tutkimuskysymyksenä on vero-ohjeistusten ja verotuksen selkeys. Tavoitteena on selvittää, millaisia vero-ohjeistukset ja verotus ylipäänsä ovat pk-yritysten näkökulmasta. Veroasiantuntijoilta tiedusteltiin vero-ohjeistusten selkeyttä tavallisen yrittäjän näkökulmasta. Kysymyksillä haluttiin selvittää verotuksen ja vero-ohjeistusten monimutkaisuutta ja sitä, kuinka selkeitä ne ovat yrittäjälle.

Teoreettisessa viitekehyksessä havaittiin verotuksen monimutkaisuuden liittyvän kolmeen osa-alueeseen: verolakien määrään, lakien teknisyyteen ja tekstin monimutkaisuuteen. Haastatteluista ilmeni, että myös Suomen verotuksessa on havaittavissa näitä ilmiöitä verotuksen monimutkaisuudessa. Verolakien määrää veroasiantuntijat eivät suoranaisesti maininneet, mutta viittasivat ohjeistusten ja tekstien paljouteen, joka vaikeuttaa tiedonsaantia huomattavasti. Veroasiantuntijat olivat havainneet muun muassa sen, että vaikka tietoa on helposti saatavilla, oikeanlaisen vastauksen löytäminen voi olla erittäin haastavaa. Veroasiantuntijoiden vastauksissa toistui kokonaisuuksien hahmottamisen vaikeus. Heidän mukaansa ohjeita on niin runsaasti, että asioiden liittyminen toisiinsa on haastavaa ymmärtää:

”Ohjeita tulee kappalemääräisesti aika paljon eli siellä on niinku tosi paljon niitä ohjeita eri asioista niinku olemassa ja tuota niitä tavallaan sitten on niin kun vähän voi olla sitä kokonaisuutta hankala esimerkiksi asiakkaan tai yrittäjän hahmottaa juuri siitä syystä.” (V5)

”Se voi olla aika hankala hahmottaa se kokonaisuus että milloin on se kaikki se tieto saatu jota siihen joka siihen asiaan niinku vaikuttaa että kyllä se näin ilman muuta on.” (V5)

”Niistä ohjeista ei aina käy ilmi, että verohallinnolla on paljon ohjeita helposti saatavilla nettisivujen kautta että sinänsä on helposti saatavilla tietoa mutta sitten

kun aina yksittäinen tilanne voi sisältää niin paljon sellaisia yrittäjäkohtaisia nyansseja mitä sitten ne ohjeet ei kerro.” (V3)

Haastateltavat tunnistivat verotuksen monimutkaisuudessa teknisyyden olevan sellaista, joka aiheuttaa hankaluuksia tavalliselle yrittäjälle ymmärtää vero-ohjeistuksia. Vastauksissa korostui ohjeiden tulkinnanvaraisuus ja oikeiden asioiden havainnointi. Ohjeiden viittaaminen toisiinsa ja niiden yhdistelmät ja tarkennukset nähtiin monimutkaistaviksi tekijöiksi:

”No kyllä mä sanoisin että ne varmasti voi olla enemmänkin kyllä vaikeita ehkä se kuitenkin se että niihin aina liittyy se tietty tulkinnanvaraisuus.” (V3)

”Voi olla sitä kokonaisuutta hankala esimerkiksi asiakkaan tai yrittäjän hahmottaa juuri siitä syystä että sitten kun niitä vuosien varrella niin kun ei kuitenkaan niin kun aina ajantasaisteta sitä koko palettia vaan tulee uusi ohje joka tarkentaa jotakin osa aluetta ja sitten missä saatetaan viitata niissä ohjeissa tavallaan toisiinsa niinku ristiin niin se voi olla sitten hankala niin kun saada tavallaan ikään kuin selkoa siitä kokonaisuudesta että mikä nyt oikeasti tämän asian osalta niin kun on se tulkintalinja ja ohjeistus niin kuin sen verohallinnon näkökulmasta.” (V5)

Vastauksissa toistui erittäin useasti verotuksen monimutkaisuuden liittyvän vahvasti nimenomaan tekstien monimutkaisuuteen. Veroasiantuntijat kokivat, että vero-ohjeistukset ovat sellaisia, joiden kanssa tavallisella yrittäjällä on runsaasti haasteita. Vastausten perusteella yrittäjät saattavat etsiä tietoja ennemmin epävirallisista lähteistä, mikä kertoo virallisten lähteiden monimutkaisuudesta. Veroasiantuntijoiden mukaan ohjeistus ei ole niin selkeää, että sen perusteella voitaisiin suoraan ja helposti toteuttaa esimerkiksi yritysjärjestelyjä. Ohjeistukset eivät ole heidän mukaansa kovinkaan lukijaystävällisiä. Haastateltavat toteavat ohjeistusten esimerkkien olevan sellaisia, jotka antavat vastauksia ainoastaan perustapauksiin.

”Mä näkisin että kun yrittäjä varmaan lukee ehkä niitä asioita muista kanavoista. Että tavallaan kertoo siitä että veroasiantuntijatkin käyttää niitä ohjeita niin se kertoo siitä että ihan maallikkoyrittäjä jos se on joku matti Pihtiputaalta niin on vähän vaikea ymmärtää semmoista että.” (V2)

”Ei se vero ohjeistus ole niin selkeää että pelkästään niiden perusteella voitaisiin vaikka sitten toteuttaa yritystoimintaan liittyviä vaikka vaikka tuota järjestelyjä.” (V3)

”Kyllä siis tällä hetkellä yritysverotus on tehty niin hankalaksi monimutkaiseksi.” (V3)

”No siinä aika paljon on ne ohjeiden esimerkit on hyvin tällaisia jotka koskee hyvin perustapauksia ja siellä on tosi ehkä vähän se niiden miten he esittää niiden ohjeet niin pitkänä tekstinä niin ne ei ole kauheasti silleen ehkä jäsennelty että sä saisit

just tiedätkö tiettyyn kysymykseen nopeasti vastauksen. Ei ole kauhean lukija ystäväillisiä kyllä.” (V3)

”Mutta toki kyllä jos se asia itsessään on monimutkainen niin silloin ohjekin on monimutkainen.” (V1)

Monimutkaisuuden häivyttäminen verotuksesta nähtiin jo aiemmassa tutkimuksessakin tärkeäksi tekijäksi, jotta tavallisen yrittäjän olisi helpompi ymmärtää verotusta ja vero-ohjeita. Se on kuitenkin yleisesti todettu ylitsepääsemättömän hankalaksi toteuttaa. Samanlaisia näkemyksiä esiintyi myös haastatteluissa. Monet veroasiantuntijat totesivat, että lainsäädännön ja ohjeistusten tekeminen todella yksinkertaiseksi on käytännössä todella haastavaa, eikä sitä nähty kovin tarkoituksenmukaiseksikaan. Veroasiantuntijat olivat vahvasti sitä mieltä, että ohjeita on käytännössä mahdotonta saada täydellisiksi:

”Ei varmasti verohallinto pystykään eikä sen tehtävääkään tietysti ole sille niin kun ikään kuin avustaa kaikessa mahdollisessa.” (V5)

”Semmoiseen maailmaan nyt ei varmasti koskaan päästäkään että niissä ohjeissa olisi ihan kattavasti sitten kaikki apu kaikenlaisiin tilanteisiin niinku saatavilla.” (V5)

”Toisaalta niinhän se onkin että eihän voi kaikkea kaikkea mahdollisia tapauksia ei voi verohallintokaan niissä tota ohjeissa ja kattaa.” (V1)

Verohallinnon ohjeet saivat laajaa suitsutusta veroasiantuntijoilta. Heidän mukaansa verohallinnon ohjeet ovat kehittyneet valtavasti viime aikoina. Lisääntyneet esimerkkikuvaukset ja ohjeiden selkeyttäminen ovat olleet veroasiantuntijoiden mielestä onnistuneita. Vastausten mukaan ohjeita on pyritty helpottamaan ja tekemään havainnollisemmiksi nimenomaan esimerkkien kautta. Veroasiantuntijoiden mukaan ohjeiden kehittymisen suunta on oikea:

”No mä sanoisin että verohallinnon ohjeet on aika hyviä nykyään. eli siellä on runsaasti esimerkkejä ja tuota niinku asiat on esitetty hyvin selkeesti.” (V6)

”Joo mutta tota kyllä mä annan hyvän arvosanan näille verohallinnon ohjeille. Että tietoa on, kun sitä osaa etsiä.” (V6)

”Toki siellä verottajan ohjeita selkeästi pyritty helpottamaan että nykyään on käytännön esimerkkejä enemmän. Se auttaa havainnollistamaan sitä miten joku tietty säännös käyttäytyy.” (V2)

”Oman työuran aikana niin on siinä varmasti paljon kehitystä tapahtunut parempaan suuntaan että ne on niinku huomattavasti paremmalla tasolla ja siellä

on esimerkkejä tilanteisiin ja tällaisiin tyyppitilanteisiin liittyen. Tällainen varmasti auttaa yrittäjiä selviämään paljon niin kuin itsekin että että ikään kuin on se suunta oikea.” (V5)

”Verohallinto on kovasti niihin nyt panostanut ja tota kyllä mä sanoisin että ne onkin parantunut tosi paljon niin kun tässä sinäkin aikana kun mä oon itse verotusta tehnyt niin tuota verohallinnon ohjeet on kyllä parantunut hurjasti.” (V1)

”Semmoinen niin kun perusilmoittamisen ohjeet on parantunut hivoittävästi että niin kun niihin on musta niin kun tosi hyviä ohjeita jo.” (V1)

Verohallinnon ohjeiden kehitys kertoo siitä, että verotusta halutaan selkeyttää. Tiedossa varmasti on, että kaikkia asioita ei voi kertoa niin yksinkertaisella tavalla kuin haluttaisiin, mutta suunta verotuksen selkeyttämistä kohtaan on kuitenkin oikea.

5.3 Suhtautuminen verotukseen

Aiemman tutkimuksen valossa verotus tuntuu monimutkaisemmalta, jos verotietämys on alhainen. Toisin sanoen käsitys verotuksesta muuttuu monimutkaisuuden mukaan. Korkea verotiedon taso pienentää verotuksen monimutkaisuutta subjektiivisesti. Näin ollen suhtautuminen verotusta kohtaan on sitä parempaa mitä korkeampaa verotietämys on ja mitä selkeämpänä verotus nähdään. Veroasiantuntijoilta kysyttiin yrittäjien asennetta verotusta kohtaan sekä sitä, nähdäänkö verotus osana liiketoimintaa vai ylimääräisenä taakkana. Kysymys auttaa vastaamaan molempiin tutkimuskysymyksiin. Asenne verotusta kohtaan antaa sekä kuvaa yrittäjien verotietämyksestä että verotuksen monimutkaisuudesta.

Negatiivinen suhtautuminen verotusta kohtaan voi viitata siihen, että verotietämys on alhainen tai siihen, että verotus on monimutkaista. Se voi viitata myös näihin molempiin. Jotkut veroasiantuntijat olivat sitä mieltä, että asenne verotusta kohtaan on hyvin negatiivista ja että verotus nähdään ainoastaan ylimääräisenä taakkana. Tätä perusteltiin sillä, että verottajan yhteydenotot tulevat aina ”väärään aikaan” eli silloin, kun olisi muutakin, ydinliiketoimintaan liittyvää, tekemistä. Yhteydenottojen katsottiin olevan myös sellaisia, jotka poikkeavat rutiineista, jolloin ne nähdään täysin ylimääräisenä taakkana. Veroasiantuntijat tunnustivat myös, että jos verotukseen liittyvästä hoidettavasta asiasta ei saa mitään hyötyä, kiinnostus asiaan hiipuu.

”En mä kovin monen yrittäjän ole ole kuullut olevan innoissaan verojen maksamisesta että kyllä se koetaan semmoiseksi niin kun taakaksi.” (V6)

"Negatiivinen asenne yrittäjän taholta se liittyy nimenomaan siihen, että kun verohallinnon kyselyt sun muut ne tulee aina huonoon aikaan kun yrittäjät tekee usein aika pitkää päivää niin se on sitten siihen kaiken lisäksi." (V6)

"Jos siinä ei ole välittömästi saatavilla jotain verotuksellista etua tai hyötyä niin sitten se kiinnostus aika nopeasti sitten lopahtaa sen asian selvittämiseen että." (V2)

Yllä olevien vastausten perusteella osa yrittäjistä näkee verotuksen olevan ylimääräinen, raskaskin, taakka. Se nähdään raivostuttavana asiana, joka sotkee omia liiketoiminnan asioita. Tällaiset ajatukset kertovat siitä, että verotus on joko monimutkaista tai yrittäjien verotietoisuus on alhaista. Monimutkainen verotus voi johtaa siihen, että asioita ei ymmärretä asian hankaluuden vuoksi, joka saattaa aiheuttaa ärtymystä ja negatiivisia tunteita verotusta kohtaan. Alhainen verotietoisuus voi johtaa samaan lopputulokseen kuin verotuksen monimutkaisuus, mutta siinä yrittäjän oma alhaisen tason verotietämys voi johtaa tahattomiinkin verorikkomuksiin, jotka lisäävät huonoja kokemuksia verotuksesta. Myös se ajatus, että verotuksen ei ymmärretä olevan osa liiketoimintaa ja että sen merkitystä yhteiskunnan toiminnan kannalta ei tunnusteta, kertoo matalasta vero-osaamisen tasosta.

Useat veroasiantuntijat tunnustivat yrittäjien suhtautuvan verotukseen melko neutraalisti ja ymmärtäväisesti. Vastauksissa korostui, että yrittäjät ottavat verotuksen pääasiassa vakavasti ja että verojen maksamisen merkitys ymmärretään. Verojen ajatellaan myös olevan kuluja muiden joukossa, jolloin sen ajatellaan kuuluvan osaksi liiketoimintaa. Vastauksissa esiintyi myös, että veroja ei haluta maksaa liikaa, mutta kaikki mitkä kuuluu maksaa, ne maksetaan. Eräänä havaintona nousi myös esille se, että jos yrityksellä on palkattua johtoa, heillä on hieman käytännönläheisempi suhtautuminen verotukseen.

"Mutta kyllä halutaan selvittää, että yrittäjät vakavasti ottaa kaikki verotukseen liittyvät asiat." (V2)

"No kyllä mä sanoisin että se on tämmöinen niin kun nähdään siis kuuluvan osana sitä tuota liiketoimintaa että lähtökohta on että kyllä niin kun yrittäjät ihan mielellään maksavat veroa että kyllä se on niin kun niin kun semmoinen kantava teema." (V3)

"Sanoisin, että asenne on yleensä se, että maksetaan ne verot mitä kuuluu, mutta mieluummin vähemmän kuin enemmän." (V4)

"Mä sanoisin että niin kun sinällään yleinen asenne on kuitenkin sen tyyppinen että tavallaan niinku ymmärretään niin kun ikään kuin sen verotuksen merkitys yhteiskuntaan silleen että että sillä saadaan niinku paljon hyvää aikaan ja tuota niin kun tavallaan ei niin kun silleen ihan suoraan välttämättömänä pahana nähdä sitä verotusta ja verohallintoa niinku koeta." (V5)

”Useimmiten ajatellaan ehkä että ne on kuluja muiden joukossa ja että se on osana sitä liiketoimintaa ja harvoin kuulee erityisesti mitään valitusta että.” (V1)

”Useimmiten jos vaan mainitsen että joku sen yrittäjän ehdottamaa tapa toimia ei ole lain mukainen tai sisältää niinku veroriskin, niin hyvin usein niin yrittäjä vastaa sitten, että sitten ei tehdä niin, vaan tehdään niin kun menee oikein.” (V1)

Verotuksen merkityksen ymmärtäminen yhteiskunnan kannalta sekä ajatus siitä, että verotus on osa liiketoimintaa kertovat verotietämyksestä. Teoreettisessa viitekehyksessä todettiin, että verotuksen yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtäminen on verotietoa. Yllä olevista vastauksista käy ilmi, että pk-yrityksillä on ymmärtäväinen suhtautuminen verotusta kohtaan. Verotuksesta ymmärretään sen verran, että se koetaan osaksi liiketoimintaa ja verot nähdään kuluksi muiden joukossa. Näiden vastausten perusteella voitaisiin ajatella, että tältä osin yritysten verotietämys on hyvällä tasolla. Positiivinen suhtautuminen verotusta kohtaan kertoo myös siitä, että verotus ei ole niin monimutkaista, että se vaikuttaisi yrittäjien suhtautumiseen negatiivisesti.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET, RAJOITUKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

6.1 Johtopäätökset

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen johtopäätökset. Tarkoituksena on antaa vastaukset tutkimuskysymyksiin, jotka ovat:

- Millaista on pk-yritysten verotietämys veroasiantuntijoiden näkökulmasta?
- Kuinka selkeää verotus on pk-yritykselle?

6.1.1 Verotieto

Tässä tutkielmassa tutkittiin verotiedon tasoa pk-yritysten keskuudessa veroasiantuntijoiden näkökulmasta. Veroasiantuntijoilla ei ollut täysin yhtenäistä näkemystä siitä, millä tasolla yrittäjien vero-osaaminen on. Osalla veroasiantuntijoista oli sellainen näkemys, että pk-yritysten vero-osaaminen on sen verran hyvällä tasolla, että tunnistetaan verotukseen liittyvät riskit ja halutaan varautua niihin. Veroriskien tunnistaminen kertoo vero-osaamisesta ja herkkyydestä verolainsäädäntöä kohtaan. Näiden asioiden osalta tämä tutkielma eroaa Nandalin ja Kheran (2022) tutkimuksesta, jossa tutkijat kertoivat yrittäjien omaavan alhaisen veromoraalin, ja että yrittäjät huolehtivat veroasioista vain pakon vuoksi vähentääkseen sanktioita.

Yrittäjät ja yritysten johtohenkilöt ovat tekemisisissä useiden erilaisten liiketoimintaan liittyvien asioiden kanssa. Verotus on yksi keskeinen osa yritystoimintaa. Se, että yrittäjät kokevat verotuksen perusasioiden osaamisen ja tunnistamisen tärkeäksi muiden tärkeiden asioiden lisäksi, on huojentavaa. Vero-osaaminen auttaa vähentämään verorikkomusten riskiä ja edesauttaa myös muidenkin liiketoimintojen onnistumisessa.

Osa tämän Pro Gradu -tutkielman veroasiantuntijoista totesi, että riskinäkökulma tuodaan yrittäjälle tietoon yleensä vasta veroasiantuntijan toimesta. He ovat kokeneet, että verotukseen liittyvät selvitettävät asiat ovat hyvin usein jälkikäteisiä ja sellaisia, joita joutuu korjailemaan verohallinnon

yhteydenoton myötä. Tällainen verokäyttäytyminen ilmentää osaamattomuutta ja puutteita verotukseen liittyvissä asioissa, sillä veroasioihin ei ole osattu varautua. Se kertoo myös osaltaan siitä, että verolainsäädäntöön ei ole perehdytty tai sitä ei ole osattu tulkita oikein. Osissa veroasiantuntijoiden vastauksia ilmenee, että yrittäjiltä ei löydy sitä herkkyyttä verolainsäädäntöä kohtaan, mitä verotietämykseen vaadittaisiin. Nämä tulokset ovat yhteneväisiä Nandalin ja Kheran (2022) tutkimuksen kanssa.

Veroasiantuntijoiden näkemykset veroriskien tunnistamisen ja lainsäädännön herkkyyden tason suhteen jakoutuivat, mutta voidaan kuitenkin todeta, että yrittäjien keskuudesta löytyy monen tasoista vero-osaajaa. Tulokset ovat osittain yhteneväisiä Hasseldinen, Hollandin ja van de Rijtin (2009) tutkimuksen kanssa. Heidän mukaansa yksi tärkeimmistä tekijöistä, miksi yrittäjät kokevat veroasiantuntijat merkittäviksi, on veroriskien pienentäminen ja niihin varautuminen. Heidän tutkimuksensa mukaan veroasiantuntijat olivat sitä mieltä, että yrittäjien vero-osaamisen taso oli alhainen, mikä osittain on yhteneväinen tämän Pro Gradu -tutkielman kanssa.

Verotuksen perusteiden osaaminen on pohja sille, että yrittäjä tai yrityksen johtohenkilöt kykenevät suoriutumaan verovelvollisuuksistaan. Veroasiantuntijat tunnistivat laajasti sen, että pk-yritykset hallitsivat perusasiat verotuksesta melko hyvin, mikä kertoo yrittäjien riittävästä vero-osaamisesta. Veroasiantuntijoiden mukaan yrittäjät ymmärtävät, että asiat vaikuttavat toisiinsa. Vastausten perusteella yrittäjät ymmärtävät myös, miten verojärjestelmä toimii. Kyseiset tulokset eroavat suurimmilta osin Mckercharin (1995) tutkimuksesta, jossa yrittäjillä oli laajaa verotuksen puutetta jopa verotuksen perusasioissa. Tämän Pro Gradu -tutkielman tuloksista kävi kuitenkin ilmi myös se, että aivan kaikilla yrittäjillä perusasiatkaan eivät ole täysin hallussa, mikä taasen on yhteneväistä Mckercharin (1995) tutkimuksen kanssa. Latiffin, Omarin ja Harjiton (2005) tutkimuksen mukaan suuri osa liikemiehistä on verolukutaidottomia, mikä on myös osittain yhteneväinen ja osittain eroava tämän Pro Gradu -tutkielman tuloksen kanssa. Veroasiantuntijoiden mukaan veroasioiden perusosaaminen on hieman kytköksissä yrittäjän kokemukseen. Kokeneilla yrittäjillä nähtiin olevan parempi ymmärrys veroasioista kuin kokemattomilla yrittäjillä.

Veroasiantuntijoiden mukaan yrittäjillä on vahva oikein toimimisen halu, mikä ilmenee myös verosuunnittelussa. Tulokset osoittavat laajasti sen, että yrittäjät haluavat tehdä verosuunnittelua ehdottomasti lain puitteissa ja siten, ettei siitä aiheudu ikäviä jälkiseuraamuksia. Veroasiantuntijoiden mukaan yrittäjät ymmärtävät verosuunnittelun laillisenä ja taloudellisesti kannattavana toimintana. Tätä ilmiötä ei esiinny teoreettisessa viitekehyksessä, mutta voidaan sanoa, että tämä voidaan laskea vero-osaamiseksi, kun peilaa sitä verotiedon määritelmään, joka perustuu muun muassa herkkyyteen verolainsäädäntöä kohtaan.

Tulokset osoittivat, että yritykset ovat useimmiten yhteydessä veroasiantuntijoihin sellaisissa asioissa, joita ei voida luokitella tavanomaisiksi tai perusasioiksi verotuksessa. Yleisimmät yhteydenotot liittyvät

yrittäjien järjestelyihin, kansainvälistymiseen tai erilaisiin muutostilanteisiin. Näille on yhteistä se, että ne ovat sellaisia asioita, joita yrittäjä kohtaa todella harvoin. Yrittäjä saattaa kohdata esimerkiksi sukupolvenvaihdoksen ainoastaan kerran elämässä, jolloin ei voida olettaakaan, että osaaminen näissä asioissa olisi kovin hyvää. Näiden asioiden kohdalla ei ole relevanttia analysoida yrittäjien veroosaamisen tasoa.

Veroasiantuntijoiden mukaan verotukseen suhtaudutaan yrittäjien toimesta melko neutraalisti, mikä kertoo siitä, että verotuksen merkitys yhteiskunnassa ymmärretään. Myös negatiivista suhtautumista verotusta kohtaan tunnustettiin, mutta sitä ei esiintynyt tuloksissa niin laajasti kuin neutraalia ja ymmärtävää suhtautumista. Teoreettisen viitekehyksen mukaan verotuksen merkityksen ymmärtäminen on verotietoa, joten voidaan todeta, että tämän asian osalta yrittäjillä on pääasiallisesti hyvä veroosaamisen taso.

Yhteenvedona tuloksista voisi sanoa, että veroasiantuntijoiden näkemykset pk-yritysten veroosaamisesta olivat hyvin vaihtelevia. Tuloksista ilmeni, että veroasiantuntijoilla on laaja näkemys siitä, että yrittäjillä on verotuksen perusteet hallussa. Veroasiantuntijat kuitenkin tunnustivat myös sen, että puutteitakin löytyy ja yrittäjien veroosaaminen on hyvin vaihtelevaa. Voidaan kuitenkin todeta, että veroosaaminen ei ole todella hyvää eikä myöskään todella huonoa, vaan jotain siltä väliltä. Tämän tutkielman tulokset eroavat aiemmasta tutkimuksesta, joka oli laajasti sitä mieltä, että yrittäjien veroosaaminen on kovin huonolla tasolla.

6.1.2 Verotuksen monimutkaisuus

Tässä tutkielmassa tutkittiin verotuksen monimutkaisuutta pk-yrittäjälle. Teoreettisessa viitekehyksessä todettiin, että verotuksen monimutkaisuus voidaan määritellä verolakien määrän, niiden teknisyyden ja tekstien monimutkaisuuden mukaan. Veroasiantuntijoiden vastauksissa korostui säännösten ja ohjeistusten runsas määrä, mikä vaikeuttaa tavallisen yrittäjän perehtymistä verotukseen. Tulosten perusteella yrittäjän on hankala hahmottaa kokonaisuuksia ja sitä, että monet säännökset liittyvät toisiinsa. Myös ohjeiden yhdistelmät ja niiden viittaaminen toisiinsa nähtiin vaikuttavan monimutkaisuuteen. Lisäksi tekstien monimutkaisuus korostui veroasiantuntijoiden vastauksissa. Veroasiantuntijoiden mukaan verotus nähtiin siis olevan melko monimutkaista tavalliselle yrittäjälle. Veroasiantuntijoiden vastauksista ilmeni myös, että monimutkaisuuden poistaminen on käytännössä mahdotonta. Tulokset ovat yhteneväisiä Steurlen (1995) tutkimuksen kanssa, joka korosti, että verolakien yksinkertaistaminen on todettu ylitsepääsemättömän vaikeaksi toteuttaa.

Uutena ilmiönä veroasiantuntijat korostivat verohallinnon ohjeiden kehitystä Suomessa. Veroasiantuntijoiden mukaan verohallinnon ohjeet ovat kehittyneet valtavasti parempaan suuntaan. Ohjeita on pyritty helpottamaan esimerkiksi tuomalla paljon esimerkkitapauksia ja teemaohjeita. Ohjeiden kehitys vähentää ohjeiden monimutkaisuutta ja näin ollen helpottaa tavallisen yrittäjän veroasioiden ymmärtämistä. Ohjeiden selkiyttäminen on ollut

veroasiantuntijoiden mielestä erittäin onnistunutta. Monimutkaisuuden väheneminen on koettu laajalti erittäin tärkeäksi, mutta haastavaksi toteuttaa. Siksi tällaiset onnistumiset selkeyden lisäämisessä ja monimutkaisuuden vähentämisessä ovat erittäinkin tervetulleita. Lainsäätäjienkin tavoitteena on tuottaa ymmärrettäviä lainkohtia, mutta asioiden kompleksisuuden vuoksi se on erittäin vaativaa. Se, että verohallinnon ohjeet ovat selkeyttämisessä onnistuneet, ovat signaali siitä, että verotuksestakin on mahdollista saada helpommin ymmärrettävää.

6.2 Rajoitukset

Tämä tutkimus keskittyi pk-yritysten verotietämykseen sekä verotuksen monimutkaisuuteen pk-yritykselle. Haastateltavan kohderyhmän valinta perustui veroasiantuntijoiden objektiiviseen näkemykseen yrittäjien veroosaamisesta. Tutkielmassa jäi tietoisesti pk-yritysten ääni kuulumatta, koska tutkielmassa haluttiin keskittyä veroasiantuntijoiden näkemyksiin ja kokemuksiin. Yrittäjät itse saattaisivat antaa erilaisia näkemyksiä veroosaamisestaan sekä verotuksen monimutkaisuudesta. Tutkielman tuloksiin tulee täten suhtautua siten, että huomioi subjektiivisten näkemysten puuttuvan.

Veroasiantuntijat ovat alansa huippuosaajia. Heidän tehtävänä on useimmiten ratkaista vaativia verotuksellisia kysymyksiä ja ongelmia. Työt, mitä veroasiantuntijat tekevät, ovat hyvin monimutkaisia ja hankalia, ja heihin otetaan yhteyttä nimenomaan vaikeissa verotukseen liittyvissä asioissa. Myös haastattelussa tuli esille, että suuri osa veroasiantuntijoille tulevista yrittäjien yhteydenotoista liittyvät tapauksiin, jotka ovat harvinaisempia ja laajaa asiantuntemusta vaativia tapauksia. Näin ollen veroasiantuntijoiden kohtaamiset yrittäjien kanssa voivat olla useimmiten vain verotuksen monimutkaisuuteen asioihin liittyviä, jolloin veroasiantuntijat eivät välttämättä näe yrittäjien todellista verotietämyksen tasoa verotuksen perusasioista.

Tässä tutkimuksessa haastateltavina oli kuusi veroasiantuntijaa. Vaikka kyse on laadullisesta tutkimuksesta, ei voida haastateltavien määrän vuoksi tehdä sellaisia johtopäätöksiä, että tutkimus selittäisi koko Suomen tilanteen. Tutkimuksen avulla voidaan kuitenkin saada ymmärrystä pk-yritysten verotietoisuudesta ja verotuksen monimutkaisuudesta.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Tämä tutkimus keskittyi pk-yritysten verotietämykseen veroasiantuntijoiden näkökulmasta. Veroasiantuntijat ovat kuitenkin sellainen asiantuntijaryhmä, joka ei välttämättä ole yritysten perusverokysymysten äärellä. Suuri osa pk-yrityksistä on ulkoistanut kirjanpitonsa, jonka myötä he saattavat olla tiivistikin yhteydessä kirjanpitäjiinsä. Verokysymykset liittyvät

vahvasti kirjanpitoon ja voisikin olla mielekästä tehdä samantyylinen tutkimus haastattelemalla kokeneita kirjanpitäjiä yrittäjien vero-osaamisesta. Kirjanpitäjiä haastatellessa objektiivinen näkemys verotietämyksestä säilyisi.

Eräs lähestymistapa voisi liittyä pk-yritysten haastatteluihin tai kyselyyn heidän omasta vero-osaamisen tasostaan. Yrittäjiä haastatellessa voisi saada subjektiivisen kuvan heidän suhtautumisestaan verotukseen. Samalla voisi tiedustella yrittäjiltä, kuinka monimutkaisena tai selkeänä he näkevät verotuksen. Mielenkiintoinen lähestymistapa voisi olla myös testin tekeminen joukolle yrittäjiä. Testin avulla voitaisiin nähdä yrittäjien todellinen vero-osaamisen taso. Mckercharin (1995) tutkimusta vastaavan tutkimuksen toteuttaminen voisi olla myös mielekästä. Tutkimuksessa voitaisiin haastatella yrittäjiä heidän vero-osaamisen tasostaan ja lisäksi heille voitaisiin suorittaa verotukseen liittyvä testi. Haastatteluja ja testejä voitaisiin verrata keskenään.

Aiemmissä tutkimuksissa korostui ehdotukset verotiedon lisäämisestä. Monet tutkimukset ehdottivat, että verotietämystä yritysten keskuudessa olisi hyvä lisätä. Jotkut tutkimukset ehdottivat, että valtion tulisi järjestää enemmän verokoulutuksia, ja verotuksen opetusta tulisi joidenkin mukaan lisätä myös peruskoulun opetusohjelmaan. Eräänä tutkimusaiheena voisi olla verotiedon lisäämisen kysynnän kartoitus. Tutkimus voisi koostua yrittäjien, kirjanpitäjien, veroasiantuntijoiden ja verohallinnon näkemyksistä. Yrittäjät antaisivat oman näkemyksensä verotiedon tarpeelle, kirjanpitäjät ja veroasiantuntijat voisivat kertoa yrittäjien verotiedon tasosta ja verotiedon lisäämisen tarpeellisuudesta, ja verohallinto voisi jakaa omat käsityksensä asiasta.

LÄHTEET

- Bardai, B. (1992). *Tax illiteracy in Malaysia: Problems and solution*. ACCAMADIA 11(2):7-31.
- Barney, D., Tschopp, D., & Wells, S. (2012). Tax simplification through readability: A look at tax law complexity: Certified public accountant. *The CPA Journal*, 82(12), 6-10. Retrieved from <https://www.proquest.com/scholarly-journals/tax-simplification-through-readability-look-at/docview/1316203388/se-2>
- Bhushan, P., & Medury, Y. (2013). Determining tax literacy of salaried individuals-An empirical analysis. *IOSR Journal of Business and Management*, 10(6), 76-80.
- Blechová, B., & Sobotovicová, S. (2013). Danová vzdelanost jako součást finanční gramotnosti/Tax education as a part of financial literacy. *Trendy Ekonomiky a Managementu*, 7(14), 17-24. Retrieved from <https://www.proquest.com/scholarly-journals/danová-vzdelanost-jako-součást-financní/docview/1503533511/se-2>
- Bornman, M., & Ramutumbu, P. (2019). A conceptual framework of tax knowledge. *Meditari Accountancy Research*, 27(6), 823-839.
- Brackin, T. (2014). Taxation as a component of financial literacy: How literate are Australians in relation to taxation. *Griffith University*.
- Carnes, G. A., & Cuccia, A. D. (1996). An analysis of the effect of tax complexity and its perceived justification on equity judgments. *The Journal of the American Taxation Association*, 18(2), 40-56. Retrieved from <https://www.proquest.com/scholarly-journals/analysis-effect-tax-complexity-perceived/docview/211085998/se-2>
- Chardon, T., Freudenberg, B., & Brimble, M. (2016). Are Australians under or over confident when it comes to tax literacy, and why does it matter. *eJTR*, 14, 650.
- Cox, S.P. and Eger III, R.J. (2006), "Procedural complexity of tax administration: the road fund case", *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, Vol. 18 No. 3, pp. 259-283. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-18-03-2006-B001>
- Eduskunta Riksdagen. (27.11.2021). *Hallituksen esitys HE 186/2021 vp*. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_186+2021.aspx
- Eichfelder, S., & Schorn, M. (2012). Tax compliance costs: A business-administration perspective. *FinanzArchiv/Public Finance Analysis*, 68(2), 191.
- Eriksen, K., & Fallan, L. (1996). Tax knowledge and attitudes towards taxation; A report on a quasi-experiment. *Journal of economic psychology*, 17(3), 387-402.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Godbout, L., Genest-Grégoire, A., & Guay, J. H. (2017). The knowledge deficit about taxes: who it affects and what to do about it. *CD Howe Institute Commentary*, 484.

- Groenland, E. A., & Van Veldhoven, G. M. (1983). Tax evasion behavior: A psychological framework. *Journal of Economic Psychology*, 3(2), 129-144.
- Hagemann, R. P., Jones, B. R., & Montador, R. B. (1987). Tax reform in OECD countries: Economic rationale and consequences. *OECD Economics Department Working Papers* 40.
- Hartikayanti, H. N., & Siregar, I. W. (2019). Effect of motivation and awareness on tax compliance among sme's:(Case study in Cimahi, Indonesia). *International Journal of Organizational Innovation (Online)*, 12(2), 255-265.
- Hasseldine, J., Holland, K. M., & Rijt, P. V. (2009). The management of tax knowledge. *ACCA research REPORT*, no. 112.
- Ion, D. G. (2019). Tax evasion vs tax avoidance. *Knowledge Horizons. Economics*, 11(2), 110-119.
- Kaghazloo, F., & Borrego, A. C. (2022). Designing a Model of the Factors Affecting Tax professionals' Tax noncompliant behaviour using The ISM Approach. *Public Organization Review*, 1-22.
- Kamaluddin, A., & Madi, N. (2005). Tax literacy and tax awareness of salaried individuals in Sabah and Sarawak. *National Accounting Research Journal*, 3(1), 71-89.
- Kasipillai, J., & Mohd Hanefah, M. (2000). Tax professionals' views on self assessment system. *Analisis*, 7(1&2), 107-122.
- Kirchler, E. (2007). *The economic psychology of tax behaviour*. Cambridge University Press.
- Kirchler, E., Niemirowski, A., & Wearing, A. (2006). Shared subjective views, intent to cooperate and tax compliance: Similarities between Australian taxpayers and tax officers. *Journal of economic psychology*, 27(4), 502-517.
- Knuutinen, R. (2012). *Verosuunnittelua vai veronkiertämistä*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Krippendorff, K. (2013). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. (3rd edition.) SAGE Publications.
- L 15.12.1967. Maatilatalouden tuloverolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö -osio. Saatavilla [www-muodossa: https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670543](https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670543)
- L 24.6.1968/360. Laki elinkeinotulon verottamisesta. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö -osio. Saatavilla [www-muodossa: https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360](https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360)
- L 30.12.1992/1535. Tuloverolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö -osio. Saatavilla [www-muodossa: https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535](https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535)
- L 18.12.1995. Laki verotusmenettelystä. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö -osio. Saatavilla [www-muodossa: https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558)
- L 20.12.1996. Ennakkoperintälaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö -osio. Saatavilla [www-muodossa: https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961118](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961118)

- L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö -osio. Saatavilla [www-muodossa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624](http://www.muodossa:www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624)
- Latiff, A. R. A., Noordin, B. A. A., Omar, M. R. C., & Harjito, D. A. (2005). Tax literacy rate among taxpayers: Evidence from Malaysia. *Jurnal Akuntansi dan Auditing Indonesia*, 9(1).
- Malmgren, M. & Myrsky M. (2020). *Elinkeinotulon verotus*. (5. painos). Helsinki: Alma Talent Oy.
- McKerchar, M. (1995). Understanding small business taxpayers: Their sources of information and level of knowledge of taxation. *Australian tax forum*. 12(1), 25-41.
- Mellon, A. W. (2016). *Taxation : The people's business*. Golden Springs Publishing.
- Moučková, M., & Vitek, L. (2018). Tax literacy. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 66(2), 553-559.
- Musimenta, D. (2020). Knowledge requirements, tax complexity, compliance costs and tax compliance in Uganda. *Cogent Business & Management*, 7(1), 1812220.
- Myrsky, M. (2013). *Suomen Veropolitiikka*. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, M. & Rabinä, T. (2015). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. (7. painos). Helsinki: Talentum.
- Nandal, S., & Khera, D. (2022). Role of gst knowledge in gst compliance: evidence from small enterprises of Haryana state in India. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 25(1), 1-20.
- Nightingale, K. (2002). *Taxation: Theory and practice*. Pearson education.
- Niskakangas, H. (2020). *Johdatus Suomen verojärjestelmään*. (4. painos). Helsinki: Alma Talent Oy.
- Palil, M. R. (2010). *Tax knowledge and tax compliance determinants in self assessment system in Malaysia*. Doctoral dissertation, University of Birmingham.
- Pham, A., Genest-Grégoire, A., Godbout, L., & Guay, J. H. (2020). Tax literacy: A Canadian perspective. *Canadian Tax Journal/Revue Fiscale Canadienne*, 68(4), 987-1007.
- Pwc & World Bank Group. (2018). *Paying Taxes 2018*. Saatavilla [www-muodossa: https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf](https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf)
- Razman, A., & Ariffin, A. (2000). Tax literacy among taxpayers in Klang Valley. In *Seminar FEP 2000, Review Beach Resort, Pulau Pinang* (pp. 20-23).
- Remali, A. M., Jalil, A., Satar, A. N. S. A., Mamad, F. N. A., Abidin, N. F. Z., & Zainuddin, S. Z. (2018). Tax Knowledge, Tax Penalty and Tax Rate on Tax Compliance among Small Medium Enterprise in Selangor. *Global Business & Management Research*, 10(3).
- Richardson, G. (2006). Determinants of tax evasion: A cross-country investigation. *Journal of international Accounting, Auditing and taxation*, 15(2), 150-169.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage publications.

- Steuerle, C. E. (1995). The multiple goals of tax reformers. *Tax Notes (October 9)*, 231-232.
- Stokes, A., & Wright, S. (2013). Does australia have A good income tax system? *The International Business & Economics Research Journal (Online)*, 12(5), 533. doi: <https://doi.org/10.19030/iber.v12i5.7828>
- STT info. (18.11.2022.) *Sote-uudistus pienentää kunnallisveroa historiallisesti, yllättävään moni kunta laskee kiinteistöveroa*. Saatavilla [www-muodossa: https://www.sttinfo.fi/tiedote/sote-uudistus-pienentaa-kunnallisveroa-historiallisesti-yllattavan-moni-kunta-laskee-kiinteistoveroa?publisherId=2133&releaseId=69957916](https://www.sttinfo.fi/tiedote/sote-uudistus-pienentaa-kunnallisveroa-historiallisesti-yllattavan-moni-kunta-laskee-kiinteistoveroa?publisherId=2133&releaseId=69957916)
- The World Bank. (ei pvm.). *Time to prepare and pay taxes (hours)*. Saatavilla [www-muodossa: https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.DURS?end=2019&start=2005&view=chart&year=2019](https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.DURS?end=2019&start=2005&view=chart&year=2019)
- Tilastokeskus. (16.9.2022.). Saatavilla [www-muodossa: https://www.stat.fi/julkaisu/cktsm105k6vzm0b00fjpw2ly2%](https://www.stat.fi/julkaisu/cktsm105k6vzm0b00fjpw2ly2%)
- Tran-Nam, B., & Evans, C. (2014). Towards the development of a tax system complexity index. *Fiscal Studies*, 35(3), 341-370.
- Tuomi, J. Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (5. Uudistettu laitos). Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (Uudistettu laitos). Helsinki: Tammi.
- Valtionvarainministeriö. (ei pvm.). *Verotusjärjestelmä*. <https://vm.fi/verotus/verotusjarjestelma>
- Valtionvarainministeriö. (ei pvm.). *Yhteisön verotus*. <https://vm.fi/yhteison-verotus>
- Veronmaksajat. (23.6.2021). *Yhteisöverotus*. <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Yhteisoverotus/#4a6bd215>
- Veronmaksajat. (18.1.2023). *Kuntaverot - kunnallisvero ja kiinteistövero*. <https://www.veronmaksajat.fi/tutkimus-ja-tilastot/kuntaverot/#db128623>
- Vero Skatt. (24.4.2020a). *Arvonlisäveroprosentit*. <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/arvonlisaveroprosentit/>
- Vero Skatt. (29.5.2020b). *Mikä arvonlisävero on?* <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/mika-arvonlisavero-on/>
- Vero Skatt. (16.12.2020c). *Seuraamusmaksut oma-aloitteisessa verotuksessa*. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48377/seuraamusmaksut-oma-aloitteisessa-verotuksessa3/#:~:text=Seuraamusmaksuja%20ovat%20myöhästymismaksu%2C%20veronkorotus%20sekä,virheellisenä%20tai%20jätetään%20kokoana%20antamatta>
- Vero Skatt. (19.5.2021a). *Arvonlisäveron alarajahuojennus*. <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/alarajahuojennus/>

- Vero Skatt. (10.12.2021b). *Verotuksen muutoksia 2022*. <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/uutiset/uutiset/2021/verotuksen-muutoksia-2022/>
- Vero Skatt. (17.1.2022a). *Osinkotulojen verotus*. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus4/>
- Vero Skatt. (27.1.2022b). *Tilastot ja tietokanta*. <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tilastot/verotulojen-kehitys/aiemmat-vuodet/vuosi-2021/>
- Vero Skatt. (1.1.2023a). *Peitelty osinko*. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48147/peitelty-osinko8/>
- Vero Skatt. (31.1.2023b). *Koneiden ja laitteiden korotetut poistot verovuosina 2020-2025*. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/82959/koneiden-ja-laitteiden-korotetut-poistot-verovuosina-2020-2025/>
- Wong, R. M. K., & Lo, A. W. Y. (2015). Can education improve tax compliance? Evidence from different forms of tax education (HKIBS Working Paper Series 074-1415). Retrieved from Lingnan University website: <http://commons.ln.edu.hk/hkibswp/93>

LIITE 1:

Haastattelurunko:

Perustiedot haastateltavasta:

- 1) Kokemus verotehtävistä (vuosia):
- 2) Tehtävä/asema:

Teema 1:

- 1) Millaisissa kysymyksissä yrittäjät tai yrityksen johtohenkilöt ottavat teihin yhteyttä?
  - a. Mitkä ovat yleisimmät aiheet yritysverotuksen konsultoinnissa? (pienemmät ja isommat)
  - b. Ottavatko yrittäjät yhteyttä enemmänkin vähentääkseen verorikkomusten riskiä vai avuksi verosuunnitteluun liittyvissä asioissa minimoidakseen/optimoidakseen veronsa?
- 2) Millä tavalla asioihin perehdytty ennen yhteydenottoa konsulttiin/asiantuntijaan? Millä tasolla osaaminen asiaan liittyen yleensä on?

Teema 2:

- 3) Millaisia puutteita on havaittavissa yrittäjien tai yritysten johtohenkilöiden vero-osaamisessa? Esiintyvätkö havaitut puutteet yleensä tietynlaisissa asioissa?
  - a. Ovatko havaitut puutteet yleensä perusasioissa vai ns. hankalissa tapauksissa
  - b. Liittyvätkö puutteet asioiden kokonaisuuksien ymmärtämiseen vai enemmänkin jonkin yksittäisen asian ymmärtämiseen?

Teema 3:

- 4) Ovatko jotkin vero-ohjeistukset selkeästi liian vaikeita tavallisen yrittäjän ymmärtää? Onko ohjeistus vai itse asia liian vaikea ymmärtää?
- 5) Mikä on yrittäjien yleinen asenne verotusta kohtaan? Nähdäänkö se pääosin ylimääräisenä taakkana vai ajatellaanko sen esimerkiksi kuuluvan liiketoimintaan?